

LAATINUT | YRITTÄJYYDEN TOIMINTARYHMÄ

SEINÄJOEN KAUPUNGIN PERUSKOULUJEN
**YRITTÄJYYDEN
TOIMINTAMALLI**

Esitteen ulkoasu | Teijo Pääkilä

SISÄLTÖ

<u>JOHDANTO</u>	4
<u>1. YRITTÄJYYS OPETUSSUUNNITELMISSA</u>	6
<u>2. VISIO JA TAVOITTEET</u>	7
<u>3. MITÄ YRITTÄJYYSKASVATUS ON?</u>	8
<u>3.1 Yrittäjyyskasvatuksen osa-alueet</u>	8
<u>3.2 Oppilas ja yrittäjämäinen oppiminen</u>	10
<u>3.3 Yrittäjyyskasvatuksen sisäistänyt opettaja</u>	10
<u>3.4 Yrittäjyyskasvatusta tukeva oppimisympäristö</u>	12
<u>4. TOIMEENPANO KOULUASTEITTAIN</u>	14
<u>4.1 Peruskoulun alaluokat</u>	16
<u>4.2 Peruskoulun yläluokat</u>	17
<u>5. SEINÄJOEN KOULUISSA TOTEUTETTUA KÄYTÄNTEITÄ</u>	20
<u>6. TOIMINTAMALLIN SUOSITUKSET</u>	40
<u>7. KEHITTÄMISAJATUKSIA / IDEAPANKKI</u>	42
<u>8. LOPUKSI</u>	44

JOHDANTO

Useat eteläpohjalaiset kunnat ovat lähteneet rakentamaan kunta-kohtaisia yrittäjyyskasvatuksen toimintaohjelmia. Tavoitteena on samalla vahvistaa Etelä-Pohjanmaan asemaa yrittäjyysmaakuntana. Valtakunnallinen opetussuunnitelma tuo ja linjaa näkökulmat tälle toimintamallille. Etelä-Pohjanmaalla on panostettu siihen, että myös maakuntaliiton strategiset painotukset näkyvät opetussuunnitelmissa. Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön vuonna 2016 syksystä luokilla 1–6 ja asteittain tämän jälkeen luokilla 7–9. Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa todetaan muun muassa, että oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan tvön ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämätuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Uusi opetussuunnitelma tuo Etelä-Pohjanmaan kouluihin myös kokonaan uuden oppiaineen. Yrittäjämäinen toimintatapa otetaan osaksi perusopetusta koko maakunnassa. Tulevan oppiaineen toivotaan tukevan niin oppilaan kokonaisvaltaista kasvua vastuuseen kuin myös ylläpitävän maakunnan vahvaa yrittäjyysperintöä.

Kehittyvän yhteiskunnan taustalta löytyy yrittäjämäinen toimintatapa. Tähän tarvitaan työ- ja elinkeinoelämän sekä oppilaitosten välistä yhteistyötä. Yrittäjämäinen toimintatapa on jatkossa oppilaitosten kilpailuvaltti, todetaan mm. opetusministeriön Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat -julkaisussa. (*Opetusministeriön julkaisuja 2009: 7.*)

Yrittäjämäisen toimintatavan kehittämisessä ja edistämisessä on ollut merkittävä rooli Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja Seinäjoen perusopetuksen tekemällä

yhteistyöllä. Yrittäjyyskasvatuksen mittariston kehittämisessä ovat olleet merkittävässä roolissa Alakylän koulu ja Seinäjoen lyseo. Koulut ovat osallistuneet mm. *The Entrepreneurial School -kehittämishankkeeseen* ja ovat Suomen ensimmäiset ja ainoat Yrittäjyyskasvatuksen laatuleiman saaneet koulut. Lisäksi Joupin koulu on ollut Suomen edustajana *The Entrepreneurial School Award -kilpailussa* (kooste yhteistyöstä kpl 4).

Ei sovi myöskään unohtaa, että kaikki Seinäjoen kaupungin kuudesluokkalaiset ja heidän opettajansa vierailevat keväisin Yrittäjäkylässä. Pohjalaismaakuntien yhteishanke Yrittäjäkylä Pohjanmaa tarjoaa hienolla tavalla oppimisympäristön, jossa oppilas työskentelee pienoiskaupungissa ja toimii siellä omassa ammatissaan sekä kuluttajana ja kansalaisena osana yhteiskuntaa.

”Ihmiset eivät ole pelkästään kartanlukijoita vaan aktiivisia kartantekijöitä, jotka suunnistavat varsin epätäydellisissä ja jatkuvasti muuttuvissa oloissa.”

Charles Frake

Opetustoimi lähti lokakuussa 2009 mukaan yhdeksi pilottikunnaksi *Yrittämällä eteenpäin -hankkeeseen* (ESR). Hankkeen yksi tarkoitus oli saada Seinäjoen yläkouluille ja lukioille aikaan yrittäjyyden toimintamalli. Aloite hankkeeseen tuli alun perin Etelä-Pohjanmaan Yrittäjiltä ja sitä kautta yrittäjien rooli on ollut erittäin keskeinen. Hankkeen johdosta perusopetusjohtaja *Jari Jaskari* kutsui kuntakoordinaattoriksi ja kuntakohtaisen toimintaohjelmatyön vetäjäksi *FM Johanna Väisälän*. Kuntakoordinaattori on työstänyt tämän yrittäjyyden toimintaohjelman

yhteistyössä oppilaitosten edustajista, kunnan virkamiehistä, yrittäjistä sekä elinkeinoelämän edustajista koostuvan paikallisen työryhmän kanssa. Yrittäjyyskasvatuksen toimijoista on muodostunut innovatiivinen monen eri alan osaajien verkosto. Toimintamalliin on haluttu sisällyttää myös alakoulujen osuus. Alakoulujen osuuden ovat työstäneet rehtori *Marko Varamäki* sekä opettajat *Henna Kangas* ja *Merja Hautanen*. Tämä toimintamalli on päivitetty 2015 peruskoulujen osalta vastaamaan nykypäivän käytänteitä.

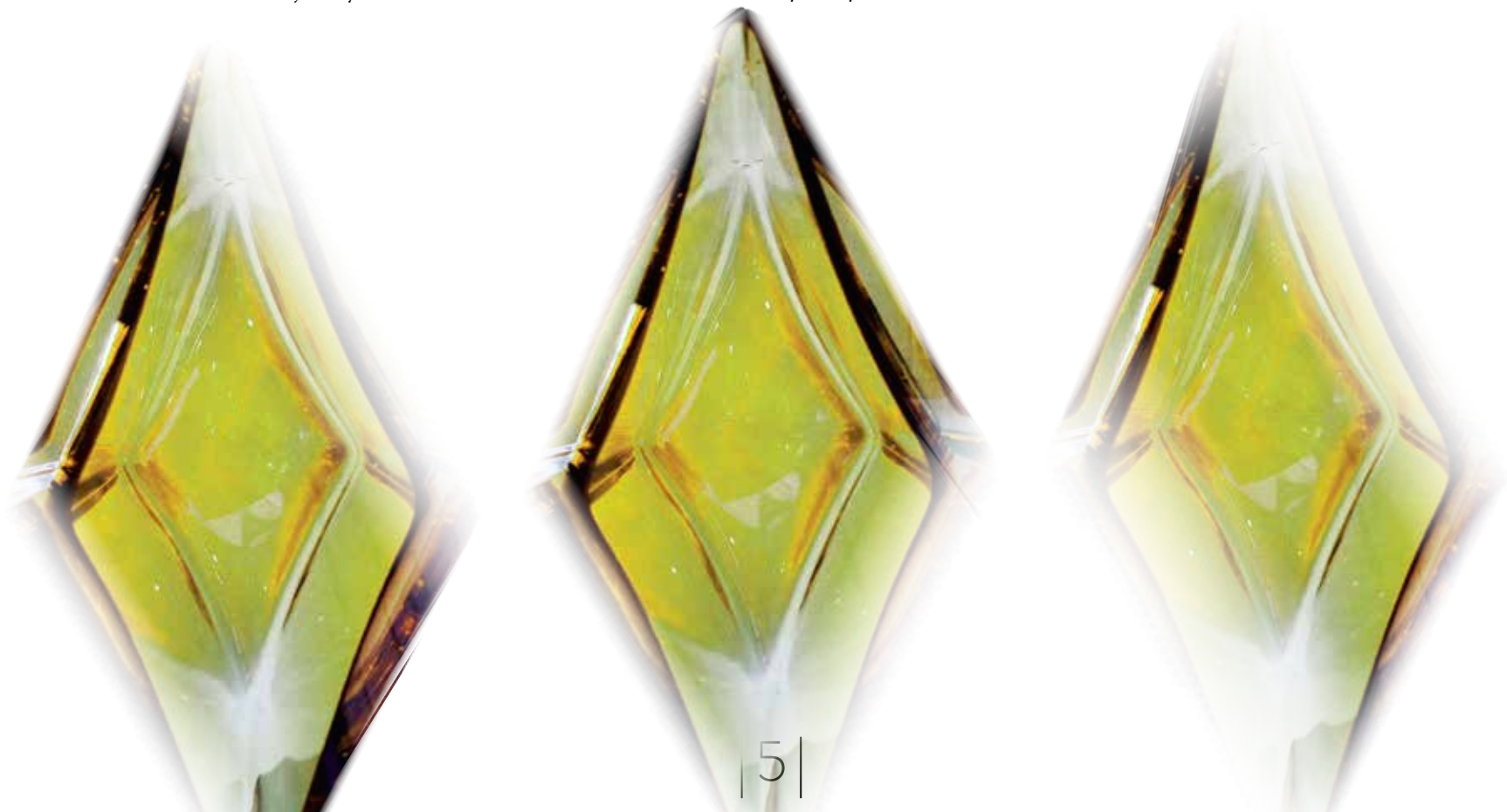
Tämän toimintamallin avulla halutaan paitsi madaltaa yksittäisen opettajan kynnystä soveltaa yrittäjyyskasvatuksen menetelmiä omassa oppiaineessaan, myös

kannustaa yhteistyöhön yrittäjien kanssa. Toimintamallilla halutaan vaikuttaa siihen, että yrittäjyyskasvatus on osa oppilaitosten normaalia opetustoimintaa. Verkostomaisen toiminnan ja strategiatyön kautta koulutusorganisaatiot ovat saaneet ympäröivän yhteisön tuen yrittäjyyskasvatustyölle.

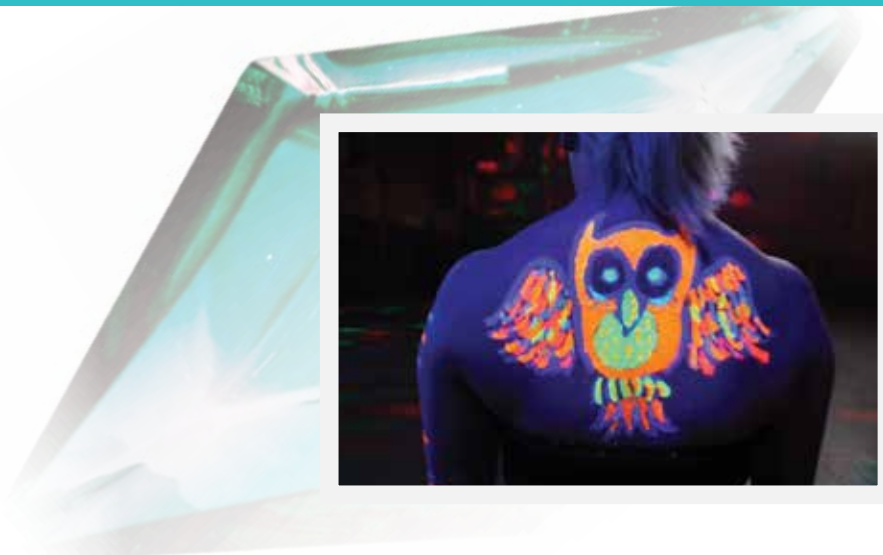
Seinäjoella on aikaansaatu kaupungin yhteinen yrittäjyyden toimintamalli, jossa kiteytyvät eri toimijoiden näkemykset ja suunnitelmat yrittäjyyden ja yritteliäisyyden edistämiseen. Kaikki toimintaohjelmatyössä mukana olevat tahot ovat sitoutuneet

noudattamaan yrittäjyyden toimintaohjelmaan kirjattuja asioita. Toimintaohjelmatyön pohjalta on hyvä jatkaa ja kehittää yrittäjien ja koulujen yhteistyötä. Onnistunut ja toteutunut yrittäjyyskasvatuksen toimintamalli vaikuttaa myös kunnan menestymiseen ja kilpailukykyyn.

Yhteistyön tärkeimpiä kulmakiviä ovat uskallus ja avoin asenne. Toivottavaa on että myönteisen asenteen ja yhteistyön avulla saataisiin syntymään myös jatkossa uusia hyviä käytänteitä.

01 YRITTÄJYYS OPETUSSUUNNITELMISSA

Kaikkien Etelä-Pohjanmaan kuntien ja Isokyrön yhteistyönä syntyy yhteinen maakunnallinen opetussuunnitelma. Yhteistyössä on mukana 18 kuntaa. Yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus ovat eteläpohjalaisia opetussuunnitelman painotuksia, jotka kulkevat opetuksen mukana koko perusopetuksen ajan. Eteläpohjalaista lisää on esim. yksi tunti yrittäjämäistä toimintatapaa 7.-luokkalaisille.

Yrittäjämäisen toimintatavan tavoitteena on edistää oppilaiden kykyä löytää omat vahvuutensa, vahvistaa itsetuntoa sekä vuorovaikutuksen taitoja. Kannustetaan innovatiivisuuteen ja luovuuteen erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016 alakouluilla ja 2017 yläkouluilla.

Peruskouluissa yrittäjyyskasvatus kytkeytyy uuden perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden *Työelämätaidot ja yrittäjyys* -nimiseen laaja-alaiseen osaamisen kokonaisuuteen. Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja luo pohjan koko koulun toimintakulttuurille. Luovat toimintatavat yhdessä erilaisten

verkostojen kanssa rohkaisevat katsomaan myös ympäröivään yhteiskuntaan. Opettajan rooli on yhä enemmän keskittynyt ohjaamiseen ja valmentamiseen, ja oppilas ottaa vastuun omista tekemisistään. Yrittäjämäinen toiminta on oikeaa asennetta, päättäväsyyttä, vastuuntuntoa, innovatiivisuutta, tulevaisuussuuntautuneisuutta ja kykyä tehdä oikeita asioita. Yrittäjämäisesti toimiva ihminen uskaltaa ottaa uusia askeleita, vaikka niissä voisi epäonnistua. Yrittäjämäiseen toimintaan liittyvät myös vastuullinen suhtautuminen asioihin ja ihmisiin ja oman itsen tavoitteellinen kehittäminen.

Yrittäjyys sisältyy myös perusopetuksen oppilaanohjaukseen ja työelämään tutustumiseen. Lisäksi siitä voidaan muodostaa perusopetuksessa valinnainen aine. Keskeistä on oppilaan itsearviointitaitojen kehittyminen sekä rakentavan palautteen vastaanottamisen ja antamisen taitojen kehittäminen. Oppilaan mukana kulkee portfolio, jonka hän saa mukaansa seuraavalle asteelle siirryttäessä. Portfolioon kerätään oppilaalle itselleen tärkeitä asioita, onnistumisen kokemuksia. Yrittäjämäinen toimintatapa otetaan huomioon monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja huomioidaan ainekohtaisissa arvioinneissa.

02

VISIO JA TAVOITTEET

VISIO 2020

- ▶ Jokaisella opiskelijalla on yhtä hyvä mahdollisuus saada yrittäjyyskasvatusta riippumatta koulusta tai paikkakunnasta.
- ▶ Johtajat ja opettajat synnyttävät ja vahvistavat omalla esimerkillään yritteliään toimintatavan kehittymisen koulussa.
- ▶ Yrittäjyyskasvatuksessa opiskelija on aktiivinen toimija, jonka tulevaisuus on oppimisen konkreettinen lähtökohta.
- ▶ Jokaisella koululla on tiivistä yhteistyötä yritysten/yhteisöjen ja toisten oppilaitosten kanssa. Yhteistyön avulla oppilaitos on aidosti mukana elinkeinojen alueellisessa kehittämisessä.
- ▶ Opiskelussa hyödynnetään monipuolisia oppimisympäristöjä (yhteistyö muualle Suomeen / kansainvälisesti, verkko-oppimisympäristöt, eri oppiaineiden integrointi).

Tavoitteena on iso kulttuurinen muutos. Yrittäjyyskasvatusthan ei tähtää pelkästään uusien yritysten syntymiseen ajan mittaan, vaan myös oppilaiden tukemiseen kehittämisessä omatoimisiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi ja tulevaisuuden työntekijöiksi. Yrittäjyyskasvatus tukee kokonaisvaltaista elämänhallinnan taitojen kehittymistä. Tavoitteena on, että jokainen oppilas jokaisella luokka-asteella saisi kokemuksia yrittäjyyteen, niin sisäiseen kuin ulkoiseenkin. Vahvistamme opetusmenetelmiä siten, että jokaisen nuoren vahvuudet oppijana ja osaajana tulevat huomioiduiksi ja nuoret saavat parhaan mahdollisen tuen ja kasvualustan.

Yrittäjyyskasvatus ei saa jäädä yksittäisten aktiivisten opettajien ja yrittäjien varaan, vaan kouluastekohtaisesti kuvattavat tavoitteet ja toiminatavat madaltavat kaikkien opettajien ja yrittäjien kynnystä yhteistyöhön. Oppilaitosten johdon tehtävänä on näyttää esimerkkiä ja tukea opettajia ohjaajina ja kokonaisvaltaisen oppimisympäristön suunnittelussa sekä poistaa esteitä yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiselta.

Oppilaitosten johdon tehtävänä on yhteisen kielen, yhteisten ilmaisujen ja ymmärryksen sekä kullekin opettajalle ominaisen roolin löytäminen, konkreettisen toiminnan määrittely, toimintaan sitoutuminen ja tulosten tarkastelu.

Yrittäjyyskasvatuksen kautta yrityksiin saadaan motivoituneita, oma-aloitteisia yrityselämän peruslainsäädännön tuntevia työntekijöitä (sisäinen yrittäjyys). Lisäksi saadaan mahdollisia uusia yrittäjiä ja jatkajia jo toiminnassa oleviin yrityksiin (ulkoinen yrittäjyys). Opettajien ja oppilaiden on tärkeää oppia tuntemaan työelämää ja yritystoimintaa sekä oppia ymmärtämään näiden merkitys yksilölle ja yhteiskunnalle. Yrittäjyyskasvatuksella on tärkeä rooli yrittäjyysmyönteisen ilmapiirin luomisessa.

Toimintaohjelman tavoitteena on seurata, miten yrittäjyyskasvatus huomioidaan jatkossa kouluissa ja opetuksessa. Näin myös varmistetaan oppilaitosten rooli yrittäjyys- ja yritteliäisyyden alueellisessa kehityksessä. Yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus ovat eteläpohjalaisia opetussuunnitelman painotuksia, jotka kulkevat opetuksen mukana koko perusopetuksen ajan ja tukevat toimintamallin tavoitteita.

03 MITÄ YRITTÄJYYSKASVATUS ON?

Yrittäjyyskasvatus on elämässä tarvittavien valmiuksien oppimista ja kehittämistä. Se on oma-aloitteista ja aktiivista toimintatapaa edistävää oppimista, joka antaa oppijalle mahdollisuuden kehittää omia taitojaan. Yrittäjyyskasvatuksen tarkoituksena on auttaa oppijoita näkemään mahdollisuuksia, toimimaan aktiivisesti, ottamaan vastuuta, toimimaan ryhmässä ja pitämään lupaukset. Siinä opitaan taitoja, joita tarvitaan opiskelussa ja tulevassa työssä riippumatta siitä, työskennelläänkö toisen palveluksessa vai itsenäisenä yrittäjänä.

Yrittäjyyskasvatusta tukee monipuolinen oppilaskeskeinen opetustapa, johon voi kuulua mm. projektiopiskelua, työkasvatusta sekä koulun ja yritysten välistä yhteistyötä kaikissa oppiaineissa. Opetuksessa se tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että opettaja on yhä enemmän opetuksen suunnittelija ja ohjaaja ja oppilas ottaa vastuun omista tekemisistään. Rohkaistutaan myös katsomaan kirjasta pois päin ympäröivään yhteiskuntaan.

Edellytys yrittäjyyskasvatushaasteeseen vastaamiselle ja yrittäjyyskasvatuksen kehittämiselle on sen määrittely

- ▶ omassa toiminnassa
- ▶ koulun toiminnassa
- ▶ kunnan toiminnassa
- ▶ seudun toiminnassa.

Oppilaan tuntemus auttaa opetusympäristön rakentamista ja antaa pohjaa yrittäjyyskasvatuksen opettamiselle. Yrittäjyyskasvatus on tärkeä perustaito, joka hankitaan elinikäisen oppimisen avulla. Yrittävä asenne ja siihen kasvaminen/kasvattaminen on kaikkien yhteinen asia.

Kun yrittäjyyskasvatus toteutuu kouluissa, on lopputulemana yksilö, joka

- ▶ on valmis yrittämään uudelleen ja kohtaamaan haasteet
- ▶ näkee muutoksen mahdollisuutena
- ▶ seisoo omilla jaloillaan ja tunnistaa omat vahvuutensa
- ▶ on myönteisesti kehittymistään kohtaan asennoituva. (*Virpi Utriainen*)

Yrittäjyyskasvatuksen toteutumisessa koulussa on tärkeä oivaltaa, että kyse ei ole uuden kehittämistä vaan vanhojen olemassa olevien rakenteiden hyödyntämisestä uudella tavalla. Tarvitaan siis ajattelun muutosta ja taitoa aitoon dialogiin.

3.1 Yrittäjyyskasvatuksen osa-alueet

Omaehtoinen yrittäjyys viittaa yksilön yrittäjämäiseen asennoitumiseen koko elämää kohtaan. Tällöin yksilö ottaa vastuun esimerkiksi omasta oppimisestaan tai toimeentulostaan.

Sisäinen yrittäjyys viittaa yhteisön yrittäjämäiseen toimintatapaan eli siihen, miten yrittäjyyden piirteet toteutuvat koko yhteisössä. Sisäiseen yrittäjyyteen liitetään usein muun muassa aloitteellisuus, sinnikkyys, yhteistyökykyisyys, luovuus, vastuullisuus ja riskinotto.

Ulkoinen yrittäjyys viittaa yrityksen perustamiseen, hoitamiseen ja omistamiseen. Ulkoiseen yrittäjyyteen liittyy esimerkiksi liikeidean suunnittelu, markkinointi, talouden suunnittelu jne.

3.2 Oppilas ja yrittäjämäinen oppiminen

Yrittäjämäisessä oppimisessa oppilas/opiskelija on keskellä monentasoisia ongelmanratkaisuprosesseja. Hän tietää kuitenkin, että opettaja auttaa häntä tarpeen mukaan. On tärkeää, että hän uskaltaa ottaa riskejä ja saa luvan myös epäonnistua. Näin opettaja valmistaa oppilasta/opiskelijaa yrittäjämäisen oppimisprosessiin ja päätöksentekoon. Yksilöä ja yhteisöä myös palkitaan hyvin tehdystä työstä.

Yrittäjyyskasvatuksen professori *Jaana Seikkula-Leino* Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta on todennut, että yrittäjyyskasvatuksen menetelmiä voidaan onnistuneesti soveltaa yksilön itsetunnon kasvattamiseen ja elämänhallinnan taitojen vahvistamiseen. Oma-aloitteisuutta ja vastuullisuutta voi oppia: ”Opettaja voi tietoisesti kehittää oppijan itsetuntoa ja uskoa omiin kykyihin”.

Yrittäjyyskasvatus ei ainoastaan edistä hyvien ja motivoituneiden opiskelijoiden yrittäjämäistä tekemistä, vaan oikeilla yrittäjyyskasvatuksen menetelmillä onnistutaan myös kohentamaan syrjäytymisvaarassa olevien opiskelijoiden itsetuntoa ja oman elämän hallintaa.

Yrittäjyys on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään.

3.3 Yrittäjyyskasvatuksen sisäistänyt opettaja

Opettajan työhön kuuluvat yrittäjyyskasvatuksen opetussuunnitelman mukainen työ ja sen toteuttaminen. Opettajan tulee jatkuvasti pohtia käsitystään omasta ammattillisesta osaamisestaan ja toiminnastaan. Opettajan tulee irrottautua tiedon siirtäjän ja yksintekijän roolista ja muuttua uuden tiedon luojaksi, kehityksen näkijäksi ja oppimisen ohjaajaksi.

YRITTÄJYYSKASVATUS VAHVISTAA OPPILAASSA

- ▶ identiteettiä, minäkuva ja itsetuntoa
- ▶ omia vahvuuksia
- ▶ sosiaalisia taitoja ja hyvää käytöstä
- ▶ erilaisuuden ymmärtämistä
- ▶ epäonnistumisten sietämistä
- ▶ luovuutta
- ▶ vastuuntuntoa
- ▶ ahkeruutta ja päämäärätietoisuutta
- ▶ rahan arvon ymmärtämistä
- ▶ työn arvostamista ja työelämän tuntemusta
- ▶ yhteiskunnallista ymmärtämistä.

Opettajan tehtävä on opetella ohjaamaan oppilaitaan mm. ideoimaan, selittämään, etsimään tietoa erilaisista lähteistä ja arvioimaan omaa oppimistaan. Tärkeää on myös tukea lasten ja nuorten itsetuntoa ja kasvattaa lasta sietämään virheitä ja epäonnistumisia.

Elinikäinen oppiminen on muuttunut suosituksesta välttämättömyydeksi. Opettajan tulee opettaa muita elämään muutoksessa. Nykyoppilaita pitäisi kasvattaa nopeasti kehittyvään maailmaan, jossa jatkuva muutos on ainoa pysyvä lähtökohta. Näin ollen jokainen opettaja voi kokea olevansa yrittäjämäinen opettaja. Mahdollisia toteuttamistapoja on koottuna seuraavaan listaan.

”Opettamisen taito muuttuu taidoksi opettaa lapsia opettamaan itseään.”

Helena H Wallenberg

YRITTÄJÄMÄINEN OPETTAJA

- ▶ on yhä enemmän opetuksen suunnittelija ja ohjaaja
- ▶ ei näe muutoksia uhkana vaan paremminkin mahdollisuutena
- ▶ kokeilee rohkeasti jotakin uutta ja luopuu jostakin vanhasta
- ▶ uskaltaa kysyä ja kyseenalaistaa
- ▶ opettaa osallistuvasti ja vuorovaikutusta korostaen
- ▶ käyttää eri oppimistyyliä huomioon ottavia opetusmenetelmiä
- ▶ antaa oppilaan tehdä valintoja ja päätöksiä
- ▶ suunnittelee ja keskustelee oppimistavoitteista yhdessä oppilaiden kanssa
- ▶ on joustava ja avoin erilaisille tilanteille
- ▶ käsittelee useampia teemoja samanaikaisesti opetuksessaan
- ▶ kannustaa virheistä oppimiseen
- ▶ oppii oppilaiden mukana
- ▶ miettii omia vahvuuksia ja heikkouksia yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta
- ▶ tekee yhteistyötä kollegoidensa kanssa (työparit, tiimit)
- ▶ tekee yhteistyötä vanhempien, järjestöjen, urheiluseurojen, yrittäjien ym. tahojen kanssa
- ▶ on työhönsä innostunut ja sitoutunut
- ▶ osaa arvostaa omaa työtään ja ymmärtää yrittäjyyskasvatuksen merkityksen.

3.4 Yrittäjyyskasvatusta tukeva oppimisympäristö

Opetushallituksen määrittelyn mukaan oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, jonka ylläpitämisen vastuu kuuluu sekä opettajille että oppilaille. (*Opetushallitus 2004, 18.*)

Erilaiset oppimisympäristöt ja oppimisympäristöajattelu tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia opetuksen kehittämiseen. Omaa luokkahuonettakin voi kehittää oppimisympäristöksi helpoilla tilaratkaisuilla (esim. pulpettien uudelleensijoittelu). Koulun pihalta voi löytää muutakin kuin seuraavalle oppitunnille tarvittavaa happea. Oikea maailma (työpaikat, metsät, museot, näyttelyt, kaupunki...) tarjoaa loputtomia oppimisen mahdollisuuksia. (Poiminta aikuiskasvatustieteen professori Mannisen artikkelista, Joensuun yliopisto.) Koulupudokkuuden ehkäisyssä uudenlaisten toiminnallisten opetusmenetelmien ja erilaisten oppimisympäristöjen (leirit, työpaikkaopiskelu) hyödyntäminen on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi (Manninen & Luukannel 2008). Oppimisessa ei pidä myöskään unohtaa verkkoympäristön tarjoamia laajoja mahdollisuuksia.

YRITTÄJYYSKASVATUSTA TUKEVA OPPILAITOS

- ▶ on prosessissa koko ajan
- ▶ luo kontakteja ulkomaailmaan/verkostoituu
- ▶ arvioi omaa toimintaansa
- ▶ motivoi yhteisiin tavoitteisiin
- ▶ sitoutuu päämääriin
- ▶ pitää opetussuunnitelmat aidosti käytössä ja kehityksen kohteina
- ▶ sisältää opetuksen suunnittelun ja eriyttämisen
- ▶ hyväksyy epäonnistumiset ja ottaa opikseen
- ▶ käyttää monipuolisia oppimismenetelmiä
- ▶ voi järjestää osan opiskelusta etäopiskeluna, itsenäisenä opiskeluna ja vieraskielisenä
- ▶ on varustuksiltaan sellainen, että se tukee oppilaan kehittymistä nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi
- ▶ omaa rennon ja turvallisen tunnelman
- ▶ jakaa ja organisoii työtehtäviä tasapuolisesti.

Vaikka kouluilla onkin jo paljon uudenlaisia, oppimisympäristöajatteluun liittyviä toimintatapoja, on kehittämiselle varmasti tilaa edelleen. Luovuutta ja innovatiivisuutta on varmasti vaikea opettaa perinteisillä ja passivoivilla menetelmillä. Rohkaistukaa lähtemään oppilaiden kanssa kalaan tai marjaan kesken koulupäivän. Menkää toisen opettajan tunnille ja opettakaa yhdessä rinnakkain tai kokeilkaa tiimiopettajuutta. Pitäkää yhteinen tunti yrittäjän kanssa. Yhteistyö monipuolistaa ja rikastuttaa koulun opiskeluympäristöä.

Kun on kivaa, oppii,
ja kun oppii, on kivaa.

YRITTÄJYYSKASVATUSTA TUKEVASSA OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ

- ▶ korostuu oppijan oma aktiivisuus
- ▶ opiskelua tapahtuu myös simuloitussa tai reaali maailman tilanteessa
- ▶ oppijoilla on mahdollisuus olla suoraan vuorovaikutuksessa yrittäjyyden kanssa
- ▶ opetus rakentuu ongelmaratkaisuille ja vuorovaikutukselle
- ▶ oppijan tukena on erilaisia asiantuntijoiden verkostoja
- ▶ opettajan rooli kehittyy tiedon jakajasta organisaattoriksi,
- ▶ ohjaajaksi ja oppimisympäristön suunnittelijaksi
- ▶ annetaan vastuuta oppijalle, kannustetaan tekemään itse, ohjataan oppijaa havaitsemaan mahdollisuuksia ja tuetaan niihin tarttumista, vahvistetaan oivaltavaa ja keksivää oppimista, tuetaan luottamusta omiin kykyihin, suodaan mahdollisuuksia riskien ottamiseen sekä ohjataan tavoitteelliseen työskentelyyn toisten kanssa.

(Opetusministeriö 2009, Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat.)

04 TOIMEENPANO KOULUASTEITTAIN

Tähän lukuun on koottu peruskoulujen toimintatavat yrittäjyyskasvatuksen edistämiseksi Seinäjoella. Yhteistä kouluilla on, että johto näyttää esimerkkiä ja tukee opettajia ohjaajina kokonaisvaltaisen oppimisympäristön suunnittelussa ja poistaa esteitä yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa. Kaikessa kannustetaan sisäiseen yrittäjyyteen. Sovelletaan yrittäjyyskasvatusta tukevia työtapoja, yhteistoiminnallisuutta ja tekemällä oppimista, unohtamatta eettisen toiminnan ja valintojen esille tuomista, kuten keräykset ja muu hyväntekeväisyystoiminta. Koulut tekevät yhteistyötä mm. eri oppilaitosten, yritysten ja muiden yhteisöjen kanssa.

Muutamia yhteistyötahoja

Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Alakylän koulun ja Seinäjoen lyseon pilottiopettajilla työyhteisöineen on ollut merkittävä rooli Yrittäjyyskasvatuksen mittariston kehittämisessä: osallistuminen The Entrepreneurial School -kehittämishankkeeseen (EU-komissio, 8 maata).

Yrittäjyyskasvatuksen toteutumista omassa opetuksessaan voivat opettajat seurata ja

itsearvioida yrittäjyyskasvatuksen mittariston avulla www.lut.fi/koke/mittaristo.

- ▶ Warwickin yliopiston (UK) kehittämän National Standard for Enterprise Education (NSEE) -auditointijärjestelmän koekäyttö Suomessa (Alakylän koulu ja Seinäjoen lyseo).
- ▶ Alakylän koulu ja Seinäjoen lyseo ovat Suomen ensimmäiset ja ainoat Yrittäjyyskasvatuksen laatuleiman saaneet koulut (NSEE).
- ▶ Kouluttajakoulutus, The Entrepreneurial School 2014, Super Teacher Henna Kangas
- ▶ The Entrepreneurial School -koulutukset opettajille, The Entrepreneurial School Award
- ▶ Joupin koulu Suomen edustajana The Entrepreneurial School Award -kilpailussa (finaalissa mukana 11 maata)
- ▶ Yrittäjyyskasvatuksen aihepiirin koulutukset, teemoina mm. Maaailma muuttuu ja koulu sen mukana; Yrittäjyyskasvatuksen ABC; Yrittäjämäisen toimintatavan kehittäminen
- ▶ Maakunnallinen ja paikallinen opetussuunnitelmatyö
- ▶ Yrittäjyyskasvatuksen mittariston oppilaitoskohtaisen käytön pilotointi (Proses- sin kuvaus kpl 5)

Nuori yrittäjyys ry.

Seinäjoen peruskouluissa ovat käytössä Nuori Yrittäjyys ry:n ohjelmat. Ohjelmat lisäävät nuorten yrittäjyysasennetta, taloudenhallintaa ja työelämätaitoja tekemällä oppien. Opinto-ohjelmat ovat maksuttomia, ja niihin liittyvän käyttökoulutuksen saa E-P:n YES-keskuksesta. Lisätietoa www.nuoriyrittajyys.fi

Taloudellinen tiedotustoimisto (TAT)

Taloudellinen tiedotustoimisto kehittää koulujen toimintaa edistämällä koulujen ja yritysten yhteistyötä, tuottamalla opetusaineistoja, osallistumalla valtakunnallisiin kehityshankkeisiin ja edistämällä uusien menetelmien käyttöönottoa. www.tat.fi

Yrityskylä Pohjanmaa

Yrityskylä Pohjanmaa on peruskoulun kuudensille luokille suunnattu Yrityskylä-oppimiskokonaisuus, joka koostuu opekoulutuksesta, kymmenestä oppitunnista oman opettajan johdolla sekä vierailusta Yrityskylä-oppimisympäristöön.

Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry.

Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry. on Suomen Yrittäjien aluejärjestö, jonka tehtävänä on parantaa yrittäjien asemaa, yrittämisen edellytyksiä sekä rakentaa Etelä-Pohjanmaasta ja Pohjanmaasta yrittäjyysmaakuntia. <http://www.etelapohjanmaanyrittajat.fi/>

4.1 Peruskoulun alaluokat

Tärkeää on sisäisen yrittäjyyden korostaminen, yhdessä tekeminen ja vastuunkantaminen askel askeleelta.

1. - 2. luokilla tärkeitä painopistealueita ovat

- ▶ vastuun opettelu omien koulutehtävien hoitamisesta
- ▶ vastuun opettelu yhteisten koulun sääntöjen noudattamisesta, mm. seuraamuskulttuuri, KiVa Koulu -periaatteet
- ▶ toisen ihmisen huomioiminen, ns. empatiataitojen sisäistäminen
- ▶ jokaisen pääseminen vuorolleen toimimaan luokan järjestäjänä
- ▶ esimerkiksi koulupaidan, päähineen, avaimenperän, jne. (Alakylän koulussa ÄLYKALA- koulupaita) hankkiminen halukaille, mikä toimii yhdistävänä tekijänä ja oman koulun identiteetin ja yhteenkuulumisen ilmentäjänä
- ▶ tutustuminen erilaisiin ammatteihin (koulussa toimivat henkilöt), hyödynnetään TVT:n mahdollisuuksia ja pedagogisen draaman käyttöä ammatteihin tutustumisessa
- ▶ vanhempien vierailut kouluun kertomaan omasta työstään
- ▶ keksimistuokiot, rakennetaan yhdessä -päivät, ammatilleikit (esim. kaupan pitäminen), vanhojen tavaroiden tai vaatteiden tuunaamista, kierrättämisen perusteet + muut eri oppiaineisiin liittyvät toimeliaisuutta ja tekemistä korostavat toimintatavat
- ▶ sopivien palkitsemistapojen käyttäminen, kun joku asia onnistuu tosi hyvin
- ▶ oppilaan itsearviointitaitojen kehittäminen joko valmiilla oppikirjoista saatavilla lomakkeilla tai keskustelupohjilla
- ▶ se, että jokaisen oppilaan tulee 2. luokan päättyessä kyetä sanomaan, missä hän on hyvä tai missä asiassa hän omasta mielestään onnistunut tosi hyvin.

3. - 4. luokilla tärkeitä painopistealueita ovat

- ▶ alkuopetuksessa jo aloitettujen rutiinien jatkaminen ja syventäminen niin yritteliäissä toimintatavoissa kuin erilaisissa oppimistilanteissakin
- ▶ luokan yhteisten asioiden hoitaminen, mm. koulun eri juhliin valmisteltavat esitykset, luokkaretken suunnittelu, mm. varainhankinta, pelisäännöt ja tavoitteet, jotka tulee täyttää, että retkelle pääsee mukaan
- ▶ hyvien käytöstapojen edelleen kehittäminen mm., miten toimitaan vieraiden aikuisten kanssa asiallisesti tai toisesta kulttuurista peräisin olevien ihmisten kanssa
- ▶ perusempatiataitojen kehittäminen kohti toisen ihmisen tarpeiden huomioimista, esim. toisen kannustaminen huonona päivänä tai epäonnistumisen jälkeen
- ▶ systemaattisempi oman toiminnan arviointi ja kehittämistoimenpiteiden miettiminen ja oman toiminnan aktiivinen seuraaminen
- ▶ vierailut vanhempien työpaikoilla
- ▶ rakentavan palautteen antamisen opettelu luokkakavereiden tuotoksista tai toiminnasta
- ▶ koulujen välisiin urheilukilpailuihin osallistuminen
- ▶ ”mahdollisuuksien havainnointi” – kuljetaan koulun lähiympäristössä ja pohditaan naapurustosta löytyviä toimijoita: ammatit, yritykset, opasteet, mainokset
- ▶ ”toiminnan tarpeen” havaitseminen eli voidaan hahmottaa mm. oman perheen roolia ns. isossa palapelissä, jossa ihmiset toimivat.

5. - 6. luokilla tärkeitä painopistealueita ovat

- ▶ edelleen alkuopetuksessa ja 3. - 4.-luokilla jo aloitettujen ja kehitettyjen rutiinien jatkaminen ja syventäminen niin yritteliäissä toimintatavoissa kuin erilaisissa oppimistilanteissa
- ▶ siirtyminen oppiainekohtaisissa opetussisällöissä askel askeleelta kohti jo opittujen tietojen ja taitojen arkikäyttöä, esim. koulun tapahtumien julisteiden ja mainosten suunnitteleminen, toteutus ja esille laitto, matematiikan sisältöjen sovittaminen erilaisiin tilanteisiin, esim. koulun juhlien järjestämiseen liittyvät laskutehtävät

(esiintymislavan koko, tuolimäärä, tarjoilujen laskeminen, pääsylippujen laskenta ja pääsymaksuista saatujen rahojen laskenta ym.)

- ▶ luokkaretkien ja leirikoulujen suunnittelu ja varainhankinnan toteuttaminen
- ▶ kioskitoiminnan pitäminen ja mm. arpojen myyminen erilaisissa kodin ja koulun välisissä tapahtumissa yhteistyössä vanhempainyhdistyksen kanssa
- ▶ kummioppilaan tukeminen omassa koulussa, mm. kummioppilaan kannustaminen yritteliäisyyteen ja auttaminen sekä tukeminen erilaisissa koulun ongelmatilanteissa
- ▶ eettisen toiminnan ja valintojen esille nostaminen esim. kummilapsitoiminta ulkomaille, UNICEF-kävelyn järjestäminen koululla, Nälkäpäivä-keräyslippaiden kierrättäminen luokissa
- ▶ koulupihan, koulun välineistön ja kaiken kaikkiaan koulun toimintaan liittyvien toimintojen kehittämiseen liittyvien oppilaiden omien kehittämisideoiden eteenpäin vieminen koulun rehtorille, ns. perusdemokratiasääntöjen opetteleminen, miten päätetään yhteisistä asioista, oppilaskuntatoiminta, oppilasparlamentti
- ▶ välituntiliikuttajien valitseminen 5-6 luokilta ja heidän kouluttamisensa ja toiminta koko lukuvuodeksi
- ▶ ympäristö-/kierrätysagenttien valinta ja kouluttaminen 5-6 luokissa. Agentti auttaa koulun eri toimijoita kestävän kehityksen huomioimisessa.
- ▶ oppilaille jaettavat stipendit hyvin suoritetusta koulutyöstä, yritteliäisyydestä ja toveruudesta sekä kaveruudesta
- ▶ urheilutempausten ja musiikkikonserttien järjestäminen, bänditoimintaan osallistuminen, käsityöpajojen ja kielisuihkutusten tekemiseen osallistuminen
- ▶ pitkäjänteisen toiminnan harjoittelu eli viedään päätetyt asiat loppuun eikä jätetä asioita kesken
- ▶ kauneuden näkeminen ja kokeminen
- ▶ uusien ongelmaratkaisukeinojen kehittäminen totuttujen tilalle, luovuuteen kannustaminen
- ▶ riskiottaminen, asioiden kokeileminen, hullujenkin ideoiden kokeileminen
- ▶ yleinen koulun ilmapiirin luominen sellaiseksi, että se sallii myös epäonnistumisen ja erehtymisen salliminen ja niistä oppiminen
- ▶ oman talouden hallinnan perusteiden opettelu käytännön esimerkein: säästämisen, ostopäätöksen tekeminen, korkokäsitteeseen tutustuminen

- ▶ yhteydenpitäminen paikallisiin yrittäjäkoulutustahoihin, esim. paikalliseen ammattikorkeakouluun, YES-keskukseen, kerhokeskukseen
- ▶ www.nuoriyrittajyys.fi -sivustolta erityisesti Yrittäjyyskasvatuksen polku esi- ja perusopetuksessa
- ▶ koulun pitämän kerhotoiminnan kehittäminen.

HUOM! Pidä kunnon juhlat, kun joku yhteinen juttu on saatu päätökseen!

4.2 Peruskoulun yläluokat

- ▶ Johto näyttää esimerkkiä ja tukee opettajia sekä ohjaajina että kokonaisvaltaisen oppimisympäristön suunnittelussa ja poistaa esteitä yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa.
- ▶ Yrittäjyyskasvatus toteutuu koulun jokapäiväisessä toiminnassa ja sitä arvioidaan jatkuvasti.
- ▶ Kaikki seitsemäsluokkalaiset opiskelevat yrittäjämäistä toimintatapaa yhden tunnin viikossa.
- ▶ Kaikissa oppiaineissa kannustetaan sisäiseen yrittäjyyteen.
- ▶ Osallistutaan ja vaikutetaan omassa koulussa ja elinympäristössä ja arvioidaan oman toiminnan vaikuttavuutta. Esimerkiksi oppilas arvioi edistymistään ja kasvuaan koulussa, ja järjestetään myös arvointikeskustelu yhdessä huoltajan ja opettajan kanssa vuosittain.
- ▶ Kouluilla on yrittäjyyskasvatusvastaavat.
- ▶ Yrittäjyyskasvatustiimit on perustettu, ja ne kokoontuvat vähintään joka lukuvuosi.
- ▶ Yrittäjyyskasvatuskäytänteet on kirjattu.
- ▶ Yrittäjyyskasvatusmateriaali kerätään yrittäjyyskasvatuskansioon ja kaupungin intraan, sekä hyödynnetään ja täydennetään aineistoa.

- Painopiste on sisäisessä yrittäjyydessä.
- Lisäksi mahdollistetaan ulkoisen yrittäjyyden malli esimerkiksi valinnaisaineiden opiskelun kautta.
- Verkostoidutaan oppilaitosten, yritysten ja muiden yhteisöjen kanssa.
- Järjestetään Ope-TET ja oppilas-TET ja kehitetään niitä yrittäjyyskasvatusta painottaen.
- TET-tori on käytössä. <http://www.peda.net/veraja/tori/seinajoenseutu>
- Pidetään ryhmäyttämispäivät, 7.-luokkalaisten ryhmäyttämispäivässä on yrittäjyyteen liittyvä rasti.
- Opettajille järjestetään täydennyskoulutusta.
- Yritysyhteistyötä kehitetään koulujen ja yrittäjien resurssit huomioiden.
- Osallistutaan Opinlakeus-messuille. Messut tarjoavat mahdollisuuden yhden katon alla tutustua maakunnan opintotarjontaan, valtakunnallisesti merkittäviin yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. www.opinlakeus.fi
- Panostetaan aktiiviseen oppilaskuntatoimintaan.
- Kehitetään kerhotoimintoja.
- Ylläpidetään tukioppilastoimintaa, 9.luokkien oppilaat ovat mm. seitsemäsluokkalaisten kummeja.
- Tuodaan esille eettistä toimintaa ja valintoja, esim. taksvärkki- ja nälkäpäiväkeräykset ja muu hyväntekeväisyystoiminta.
- Yrittäjyyskasvatus integroituu eri oppiaineisiin.

Linkkejä

www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Hyvinvointia.kouluun/Erilaiset.oppimisympanarit

<http://www.kerhokeskus.fi/fi/kaledoskooppi>

05 SEINÄJOEN KOULUISSA TOTEUTETTUJA KÄYTÄNTEITÄ

KiVa-koulu

KiVa Koulu on kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma, joka on kehitetty Turun yliopiston psykologian oppiaineen ja Oppimistutkimuksen keskuksen yhteistyönä opetusministeriön rahoituksella. KiVa Koulu -ohjelman käyttäjiksi on Suomessa rekisteröitynyt noin 2500 koulua. (www.kivakoulu.fi) Monet seinäjokelaiset peruskoulut lähtivät 2009 mukaan KiVa Koulu -ohjelmaan. Ohjelman tavoitteena on koulukiusaamisen vähentäminen, ennaltaehkäisy ja seurausten minimointi. Käytännönläheisen materiaalin avulla oppilaat saavat ohjelman mukaista opetusta mm. terveystiedon tunneilla ja luokanvalvojan tunneilla. Oppitunneilla korostetaan jokaisen oppilaan vastuuta yhteisestä hyvinvoinnista. Kiusaamista sivusta seuraaville oppilaille tarjotaan keinoja tukea kiusattua ja osoittaa, että he eivät hyväksy kiusaamista. Ohjelma antaa myös opettajille toimintatapoja kiusaamistilanteiden selvittämiseksi. Myös vanhempia on informoitu ohjelmasta vanhempainilllassa. KiVa -teema on esillä kouluissa kouluvuoden aikana mm. aamunavauksissa ja harrastepäivinä.

Yritysyhteistyö yritysten ja koulujen välillä

Yritysten ja koulujen välinen yhteistyö on hyvä työväline koulutyön ja opetuksen rikastuttamiseksi. Se helpottaa muun muassa nuorten ammatinvalintaa ja samalla yritysten tulevan henkilöstön saanti turvataan. Myös koulujen ja opettajien kannattaa olla aktiivisessa vuorovaikutuksessa paikallisten yritysten kanssa pysyäkseen ajan tasalla työelämän kehityksestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista.

Tässä muutamia yhteistyön mahdollisuuksia:

- ▶ avoimien ovien päivät
- ▶ henkilökohtaiset kontaktit
- ▶ erilaiset kilpailut (esim. piirustus- ja ideakilpailut)

- ▶ välinevuokraus ja lahjoitukset esim. koulun kilpailuihin
- ▶ leirikoulu yhteistyö
- ▶ kerhotoiminnan ja -tilojen tukeminen
- ▶ yrittäjien osallistuminen opettajankokouksiin
- ▶ oppilaat yrityksen testiryhmänä
- ▶ oppilaat esiintyvät esim. yritysten tapahtumissa
- ▶ stipendit
- ▶ vanhempainillat/ opettajankokoukset yrityksessä, esim. yrityksen puheenvuoro
- ▶ yhteiset koulutustilaisuudet
- ▶ yrityksen esitteen kääntämistyöt
- ▶ yrityksen vieraskielisen materiaalin hyödyntäminen opetustyössä
- ▶ nettisivut yritykselle
- ▶ esitteen ja mainosten teko yritykselle
- ▶ oppilas- /ope-tet
- ▶ inventoinnit
- ▶ syyssiivot

Yritysvierailut

Useat koulut ja oppilaitokset tekevät paikallisten yritysten ja yrittäjien kanssa yhteistyötä, jonka tuloksena nuoret saavat tilaisuuksia tutustua yrittämiseen, yrityksiin ja yrittäjien arkeen. Parhaiten yrittäjäyys avautuu nuorelle, kun hän itse näkee yrityksen toimintaa ja pääsee keskustelemaan työpaikan arkipäivän asioista yritysten ammattilaisten kanssa. Yrityksiin, yrittäjiin ja heidän toimintaansa tutustumalla nuori oppii yhdistämään koulussa oppimaansa tulevaisuuden suunnitelmiinsa. Tällainen kokemuksellinen oppiminen motivoi nuorta. Vaihtelevien ja elämyksellisten opetusmenetelmien merkitystä kouluviihtyvyyteen ei myöskään voi liioitella. Nuorten olisi kyettävä tekemään tulevaisuuttaan koskevat päätöksensä omakohtaisiin kokemuksiin perustuen

eikä kuulopuheisiin, ennakkoluuloihin tai pahimmassa tapauksessa lähipiirin painostukseen.

Useilla kouluilla vietetään syyskuussa valtakunnallista Yrittäjän päivää

Valtakunnallista yrittäjän päivää on vietetty vuosittain syyskuun 5. päivänä vuodesta 1997 alkaen. Yrittäjän päivä tarjoaa oppilaitoksille hyvän tilaisuuden yrittäjyysteeman käsittelemiseen. Monilla paikkakunnilla järjestetään erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia, joissa oppilaat ja opettajat voivat tutustua paikallisiin yrityksiin. Yrittajanpaiva.fi -verkkosivuilla on monipuolista tietoa yrittäjän päivän tapahtumista eri puolilla maata sekä aineistoa aiheen käsittelyyn. (www.yrittajanpaiva.fi)

Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo - Seinäjoen pilotointi

Seinäjoen alakoulussa (Pilottikoulut: Alaviitala-Honkakylä, Jouppi, Kirja-Matti, Kärki ja Valkiavuori) suoritettiin yrittäjyyskasvatustoimien seuranta ja arviointi. Työkäluna käytettiin Yrittäjyyskasvatuksen mittaristoa.

Työn eteneminen:

- Kyseisten koulujen rehtoreille järjestettiin alustustilaisuus (prosessin ja arviointijärjestelmän esittely).
- Pilottikoulujen opettajat vastasivat Yrittäjyyskasvatuksen mittariston kysymyksiin kolmena eri ajanjaksona.
- Tavoitteena oli, että mittaristoon vastaavat kaikki opettajat. Vastausprosentti oli hyvä, vain muutamia yksittäisiä vastauksia jäi puuttumaan.
- Jokaisen pilotoinnin jälkeen rehtorit saivat käyttöönsä koulukohtaisen koosteen yrittäjyyskasvatustoiminnasta (graafeja, numeroita, vertailua, kehittämissuunnat).
- Prosessin aikana tarkasteltiin mm. sitä, kuinka opettajien yrittäjyyskasvatustoimet olivat muuttuneet edelliseen vastaukseen verrattuna.
- Prosessin lopuksi koulujen kanssa käytiin palautekeskustelu (kokemuksia, ajatuksia vastaamisesta, prosessista, kehittämisestä, kehittämistavoitteista).

Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo on itsearviointityökalu perus- ja toisen asteen opettajalle, jonka avulla opettaja voi arvioida ja kehittää omaa ja koulu yhteisön yrittäjyyskasvatusta. Työkalu on maksuton ja on internetissä kaikkien vapaasti käytettävissä osoitteessa www.lut.fi/mittaristo

Havaitut muutokset seurantajakson aikana

- Opettajat pystyivät reflektoimaan omaa toimintaansa rehellisesti, vaikka tiedostivatkin millaisella vastaamisella olisivat saaneet ”paremmat tulokset”.
- Ensimmäisen vastauksen jälkeen opettajat kertoivat tiedostaneensa huomattavasti paremmin opetustilanteissa vastaantulevia yrittäjyyskasvatukseen liittyviä asioita.
- Yrittäjyyskasvatuksen materiaalia opettajien työhön koetaan olevan runsaasti.
- Mittariston opettajalle tuottama henkilökohtainen palaute (minä verrattuna

muut saman kouluasteen opettajat) koettiin hyödylliseksi, samoin oman kehityksen seurantamahdollisuus.

- Yrittäjyyskasvatuksen suunnitelmallisuus lisääntyi.
- Kolmannen vastauksen jälkeen opettajat kertoivat analysoineensa enemmän omaa toimintaansa ja tarkastelleensa vastauksiaan aikaisempaa kriittisemmin.

Hyödyt opettajille ja kouluille

- Seurannan avulla opettajat tiedostivat huomattavasti paremmin opetustilanteissa vastaantulevia yrittäjyyskasvatukseen liittyviä asioita.
- Yrittäjyyskasvatuksen suunnitelmallisuus lisääntyi.
- Opettajilla on ollut mahdollisuus olla mukana yrittäjyyskasvatuksen kansallisessa ja kansainvälisessä kärkihankkeessa (TES-The Entrepreneurial School).
- The Entrepreneurial School of the Year -ehdokkuus saatiin Joupin koululle.

Yrittäjyyskasvatuksen laatuleima (National Standard for Enterprise Education)

Alakylän koulu sai Yrittäjyyskasvatuksen laatuleiman vuoden 2013 syksyllä ensimmäisenä suomalaisena peruskouluna. Vuodesta 2014 alkaen laatuleiman on voinut Suomessa myöntää Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Laatuleiman myönsi Warwickin yliopisto Iso-Britanniasta, joka on laatinut yrittäjyyskasvatuksen kansalliset laatu kriteerit (The National Standard For Enterprise Education) englantilaisille kouluille ja oppilaitoksille. Laatuleimaa piti itse hakea ja täyttää englanninkielinen hakemus, joka toimitettiin Warwickin yliopistoon alkusyksystä 2013.

Yrittäjyyskasvatuksen laatuleima –hakuprosessin tarkoituksena oli selvittää ja arvioida, mikä oli Alakylän koulun yrittäjyyskasvatuksen tila eri osa-alueilla. Tavoitteena oli löytää hyviä yrittäjyyskasvatuskäytänteitä ja kehittää koulun yrittäjyyskasvatusta monipuolisesti.

Alakylän koulu täytti hyvin kaikki laatuleimatasoon liittyvät kokonaisuudet:

- ▶ A) Koulun yrittäjyyskasvatuksen visio ja miten se tehdään selväksi kaikille
- ▶ B) Yrittäjyyskasvatussisältöjen toteuttaminen koulun toiminnan eri osa-alueilla
- ▶ C) Yrittäjyyskasvatuksen suunnittelu ja johtaminen
- ▶ D) Miten yrittäjyyskasvatus sisältyy koulun opetussuunnitelmaan
- ▶ E) Arviointi ja toiminnan edelleenkehittäminen

Erityisen hyvää palautetta arvioitsijat antoivat koulun johtamisesta ja kaikkien toimijoiden sitoutumisesta yrittäjyyskasvatuksen tavoitteisiin. Laatuleiman hakeminen synnytti myös uusia ideoita jatkokehittelyä ajatellen. Alakylän koulun jälkeen Seinäjoen lyseo on saanut myös yrittäjyyskasvatuksen laatuleiman.

Yrittäjyyskasvatuksen portaat

Kärjen koulun malli

1. luokka

- ▶ yrittäjämäinen toimintatapa: vastuun opettelu koulusta ja läksyistä
- ▶ oman vanhemman ammattiin perehtyminen

2. luokka

- ▶ toisen huomioiminen, luokkakavereiden auttaminen ja neuvominen
- ▶ ammattileikit
- ▶ hyvät käytöstavat ja vierailu läheiseen K-kauppaan ja siellä kaupakäyttämisen harjoittelua

3. - 4. luokka

- ▶ tutustuminen läheiseen toimintakeskukseen
- ▶ yrittäjän esittäytyminen koululla, mahdollisesti oppilaan vanhempi
- ▶ tutustuminen kaupan erilaisiin työtehtäviin lähikaupassa

5.-6. luokka

- ▶ yrittäjän esittäytyminen koululla
- ▶ mahdollisesti yritysvierailu
- ▶ kuudennella luokalla yrityskyläpäivä
- ▶ kuudennella luokalla keittiövuorot sekä jouluruuan tarjoilu pöytiin

TET-päivä alakouluun -suunnitelma

Tavoitteet

”Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.” (OPS 2016)

Kirja-Matin koulun 5. luokan oppilaiden oppilaanohjauksen itsearvioinnissa ilmeni, että koulussa ei oppilaiden mielestä tarpeeksi tutustuta eri ammatteihin. Ratkaisuksi päätettiin, että aloitetaan tutustuminen alakoulun TET-päivän avulla! Yläkoulujen TET-jaksoilla rajataan usein oman perheen yritys ja vanhempien työpaikat pois, mutta nyt lähdetäänkin tutustumaan omien vanhempien työpaikkoihin. Harvalla lapsella on loppujen lopuksi tarkkaa kuvaa, mitä omat vanhemmat oikeasti tekevät omalla työpaikallaan.

Toteutus

Aiomme kokeilla Kirja-Matin koulussa alakoulun oppilaiden TET-päivää. Kohde-ryhmänä ovat 6.-luokkalaiset. Tarkoituksenamme on rakentaa monialainen oppimiskokonaisuus, jossa hyödynnetään NY Mitä ihmiset tekevät? -oppimateriaalia ja lisätään oma painotus oikeisiin työpaikkoihin tutustumisesta.

TET-päivä toteutetaan NY-materiaaliin tutustumisen jälkeen (noin 10 oppituntia). TET-päivään käytetään 6 oppituntia. Lisäksi jaetaan TET-päivänä hankittua työelämätietoutta muille oppilaille esitelmien avulla, ja oppilaiden esitelmiin varataan 4 - 6 oppituntia (27 oppilasta). 26 viikkotunnin oppimiskokonaisuuteen päästään, jos lisätään oppilaille oman koulun ruokala-TET -vuorot ja tehdään 1 - 2 tutustumiskäyntiä paikallisiin yrityksiin (-> uuden opsin edellyttämä monialaisen oppimiskokonaisuuden laajuus 6. luokalla).

Monialainen oppimiskokonaisuus voidaan Kirja-Matissa toteuttaa samanaikaisopettajan tunneilla esim. viikoittain syyslukukauden lukujärjestyksessä. Tällöin oppilaat voidaan jakaa kahteen pienempään oppimisryhmään samoin kuin jakotunneilla muutenkin. Oma opettaja voi hyödyntää jakotunnin opetuksessaan, ja NY -materiaalin toiminnalliset työtavat päästäisiin toteuttamaan pienemmällä porukalla samanaisopettajan voimin. Työpaikkaesitelmät voidaan pitää kaikille oppilaille yhtä aikaa. Jos aikaa jää ja oppilailla on intoa, he voivat laatia työpaikoista esim. omaa oppimateriaalia, esittelyvideoita, ohjeistusta, julisteita jne. Ainakin ennakkoon oppilaat ovat olleet innoissaan tulevasta TET-päivästään.

TET-jakso kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan, ja jos päädytään pysyvään käytäntöön, TET-kokonaisuus kirjataan koulun omaan opetussuunnitelmaan. Jos

omien vanhempien työpaikalla työskentely ei jostain syystä onnistu, pyritään auttamaan sopivan TET-paikan löytymisessä. TET-päivästä ja oppimiskokonaisuudesta tiedotetaan kirjallisesti heti syyslukukauden alussa, ja käytännön järjestelyistä laaditaan työpaikoille jaettava tiedote, TET-lomake. Malli tukee koulun ja kodin yhteistyötä ja yrittäjämäistä toimintatapaa.

Toimintapuisto

Mitä? Pajuluoman koulun 5.- ja 6.-luokkalaisten pitämä toimintapuisto Pajuluoman päiväkodin eskareille ja oman koulun 1.- ja 2.-luokkalaisille. Kahden tunnin mittainen tapahtuma, johon osallistuu yhteensä n. 200 lasta.

Miksi? Luonnollista yhteistyötä alakoulun ja päiväkodin välille, yhteisöllisyys, yrittäjäyys.

Toteuttajat: 5. - 6.-luokkalaisten 4 - 6 hengen ryhmissä tekevät oman yritysideoita toteuttamiseen, tekevät siitä suunnitelman ja hyväksyttävät opettajalla. Ryhmä vastaa oman pisteensä tarvikkeista, toteutuksesta, mainostamisesta yms. ja jakavat rooleja vastuun jakautumiseksi eri osa-alueille. Tapahtuman alussa pisteet saavat pohjakassan (leikkirahaa) ja tapahtuman lopuksi kaikki pisteet laskevat toiminnan tuoton.

Asiakkaat: Esikoululaiset ja oman koulu 1. - 2. -luokkalaisten saavat 10e leikkirahaa käytettäväksi toimintapuistoon.

Kokemuksia: Tapahtuma on onnistunut aina erittäin hyvin ja on ollut keväisin erittäin odotettu. Oppilaat ovat olleet hyviä keksimään liikeideoita. Koko tapahtuma on toteutettu n. kolmen päivän aikana. Toimintapuisto on tuonut yrittäjämäisen toiminnan lisäksi esiin kuluttajakäyttäytymiseen liittyviä asioita (säästäminen, harkinta vs. rahan nopea käyttö).

Ideoita jatkokehittämiseen:

- Mainostoimisto voisi tulla kertomaan pisteiden järjestäjille markkinoinnista.
- Tapahtumassa voisi kiertää yrittäjiä (esim. vanhempia) kertomassa huomioitaan toteuttajille.

Tukaritoiminta

Mannerheimin Lastensuojeluliiton mukaan tukioppilastoiminta on peruskoulussa toimiva tukijärjestelmä, joka perustuu vertais-tuen ajatukseen. Tukioppilas on tavallinen, vapaaehtoinen oppilas,

joka haluaa toimia kouluyhteisön hyväksi ja auttaa muita oppilaita. Tukioppilaat saavat koulutuksen, ja toiminnasta vastaa koulussa työskentelevä aikuinen ohjaaja.

Esimerkkejä tukioppilastoiminnasta

Kevätilosta iloa lukuvuoteen

Nurmon yläasteella MLL:n tukioppilaskoulutus aloitetaan 8. luokan keväällä. Kevään aikana koulutuksen jo alettua oppilaat osallistuvat Kevätilo-lipaskeräykseen, yhdessä paikallisten Mannerheimin Lastensuojeluliiton vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Perinteisesti MLL on lahjoittanut keräyksen rahat kokonaisuudessaan tai osittain tukioppilaiden käyttöön seuraavalle lukuvuodelle, eli kerääjät ovat saaneet rahaa tulevalle lukuvuodelle toimintansa järjestämiseen. Jokaisen vuoden tukioppilasryhmä saa itse miettiä rahoille käyttöä, jolla edistetään kouluviihtyvyyttä ja järjestetään mielekästä toimintaa koulun arkeen. Tukioppilaat ovat muun muassa hankkineet sohvia

ja biljardipöydän. He ovat järjestäneet erilaisia teemapäiviä, joihin he ovat hankkineet rahoilla palkintoja ja rekvisiittaa. Teemapäivinä on ollut muun muassa väri-, ammat- ti- ja liikennepäivä sekä lisäksi vuosittaiset teemapäivät, kuten ystävänpäivä ja halloween. Kilpailut ovat olleet sellaisia, joihin kaikkien koulun oppilaiden on ollut mahdollista osallistua.

Tukioppilaat tärkeässä työssä

Yhteiskoulun tukioppilaat pitävät huolta koulumme yhteisistä asioista hallituksen ohella. He huolehtivat lähinnä seitsemäsluokkalaisista ja heidän toimistaan. Kukin tuleva seitsemäs luokka saa itselleen kaksi tukioppilasta yhdeksänneltä luokalta. Tukioppilaskoulutus alkaa jo kahdeksannen luokan keväällä. Koulutus sisältää yhteisen koulutuspäivän Lyseon tukioppilaiden kanssa Honkiniemessä sekä käytännön neuvoja ex-tukioppilailta. Koulutus sisältää myös luentoja ja tutustumisia nuorisoasemiin.

Tukioppilaan töihin kuuluvat tukarituntien pitäminen, teemapäivien järjestäminen, aamunavauksien tekeminen ja koulukiusaamisen ehkäiseminen. Tukioppilastyössä saa tutustua uusiin ihmisiin ja oppii toimimaan erilaisten ihmisten kanssa. Oppilaiden mielestä tukioppilastoiminta auttaa myös tulevassa elämässä, koska siinä on oppinut toimimaan eri ihmisten kanssa entistä paremmin ja ottamaan vastuuta. Myös jatko-opiskelupaikoissa voi tukioppilastoiminnasta saada lisäpisteitä. Tukioppilaan pitää olla valmis tekemään hieman töitä, ja hänellä pitää olla positiivinen asenne. Lähde: www.mll.fi/toiminta/tukioppilastoiminta

TET eli työelämään tutustuminen

www.ped.net/veraja/tori/seinajoenseutu

Opetushallituksen ohjeiden mukaan oppilaille järjestetään työelämään tutustumisjaksoja. Jaksot ovat osana koulun opetussuunnitelmaa, ja niiden tarkoituksena on lisätä nuorten elinkeinoelämän tuntemusta ja työn arvostusta sekä ylipäätään kotiseudun ammatteihin perehtymistä.

Työelämään tutustumisesta pyritään saamaan vinkkejä oman elämänuran suunnitteluun. Jokainen oppilas osallistuu työpaikalla myös työntekoon omien taitojensa mukaisesti. Yhtä arvokasta on oppilaan huomata jonkin alan sopivan hänelle kuin huomata sen olevan hänelle sopimaton. Tärkeää on myös se, että irrottautuuksaan koulusta joksikin aikaa oppilas voi lähestyä varsinaista elämänkenttää, työelämää, ja avartaa täten näkemyksiään. Monelle oppilaalle TET on ensimmäinen työkokemus aidosta työelämästä.

Yleisiä käytäntöjä

TET:in oppilas voi suorittaa joko omassa kunnassa tai sen ulkopuolella. Oppilas hankkii itse TET- paikan, mutta oppilaanohjaaja toki auttaa tarvittaessa sen etsimisessä. Näin oppilasta kannustetaan oma-aloitteisuuteen ja yritteliäisyyteen. Samalla oppilaalle tulevat tutuiksi hyvien tapojen ja käyttäytymisen merkitys työnhaussa.

Eri vuosien TET-työpaikkojen tulee olla aina uusia, eli samaan paikkaan ei pääsääntöisesti mennä uudelleen. Näin nuori tutustuu erilaisiin työpaikkoihin ja saa itselleen näkemyksiä ja kokemuksia jatko-opintojakin ajatellen.

TET-viikoista tehdään sopimus, täytetään päiväkirja ja toteutetaan pieni tehtävä viikkoon työtehtäviin ja alaan liittyen sekä saadaan todistus. TET-jaksot poikkeavat toisistaan eri luokka-asteilla.

Ylistaron TET-malli

Seitsemäsluokkalaiset ovat ruokalaTETissä yhden kerran lukuvuoden aikana. Lisäksi he osallistuvat mahdollisuuksien mukaan koulun sisäiseen TETiin siivoojien ja kiinteistöhuollon työtehtäviin tutustuen. Kahdeksäsluokkalaiset ovat TETissä työpaikalla yhden viikon. Lisäksi he osallistuvat Koulutuskeskus Sedun tarjoamaan ATT8-päivään (Ammatti tekemällä tutuksi 8.-luokkalaiselle). Päivässä oppilas saa tutustua yhteen ammatilliseen koulutusalaan valiten sen Koulutuskeskus Sedun koulutustarjonnasta. Yhdeksäsluokkalaisilla on yksi viikon mittainen TET-jakso syksyllä. TET -paikan valinnassa painottuu senhetkinen jatko-opintosuunnitelma.

TET-viikkojen lisäksi yhdeksäsluokkalaiset osallistuvat Täsmäpäivään. Tuona päivänä oppilas menee tutustumaan yhteishaun ensisijaisena toiveena olevaan koulutukseen. Lukioon suuntaavat menevät tutustumaan lukiopäivään ja ammatilliseen koulutukseen suuntaavat menevät tutustumaan ammatillisen koulutuksen päivään. Tavoitteena on, että jokainen oppilas pääsee tutustumaan ensisijaiseen toiveeseensa ja näin saa vahvistusta yhteishakuvalintaansa. Vahvistus valinnasta on ihan yhtä tärkeä kuin myös tieto ja sen toteaminen, että ”tämä ei olekaan minun juttuni”. Näin välttään vääraltä jatko-opintovalinnalta.

Lukuvuoden aikana on lähialueella monenlaisia tapahtumia, joihin osallistumalla oppilaiden valmiudet jatko-opintovalintoihin vahvistuvat ja tarkentuvat. Esimerkiksi kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaat tutustuvat syksyllä Koulutuskeskus Sedun toisen asteen koulutustarjontaan. Kahdeksäsluokkalaiset tutustuvat Sedun Seinäjoen toimipisteisiin ja yhdeksäsluokkalaiset Sedun Lapuan toimipisteeseen. Yhdeksäsluokkalaiset käyvät myös tutustumassa Seinäjoen vesivoimalaan, Ilkan toimitukseen sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun opetustarjontaan.

Opinlakeusmessut

Koulutusmessutapahtuma Opinlakeus-koulutusmessut järjestetään vuosittain Seinäjoki Areenalla. Kahdeksäsluokkalaiset ja yhdeksäsluokkalaiset osallistuvat koulutusmessuille. Messut tarjoavat mahdollisuuden tutustua yhden katon alla maakunnan opintotarjontaan, valtakunnallisesti merkittäviin yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Messujen asiantuntijaesitykset ja osastot tarjoavat myös vanhemmille, isovanhemmille ja aikuisopiskelijoille tietoa sekä nuorten että aikuisten opiskelumahdollisuuksista ja uusista opiskelutavoista. Erityisesti yhdeksäsluokkalaisten toivotaan osallistuvan näille messuille vanhempiensa kanssa koulupäivän jälkeen! www.opinlakeus.fi/

Yrittäjyyskasvatuksen laatuleima (National Standard for Enterprise Education)

Mitä pienemmät edellä, sitä isommat perässä. Seinäjoen Alakylän koulu sai syksyllä 2013 englantilaisen Warwickin yliopiston myöntämän yrittäjyyskasvatuksen laatuleiman ensimmäisenä Suomessa. Tammikuussa 2014 aloimme Seinäjoen lyseolla tavoitella samaa palkintoa, joka myönnettiin meille heinäkuussa 2014 toisena kouluna ja ensimmäisenä yläkouluna koko Suomessa.

Tammikuussa 2014 kokosimme yhteen hakuprosessia hoitavan ryhmän, johon kuuluivat rehtori Kaisa Isotalo, opettajaedustajina yrityskasvatusvastaava Kirsi Nevanpää ja erityisopettaja Mari Lepistö ja neljä yhdeksäsluokkalaista oppilasedustajaa Heidi Kohtala, Cimi Mäki-Hakola, Aino Nuolivirta ja Annukka Mäyry. Huolimatta rehtorimme hyvästä pohjatuksesta hakemuksen eteen, vasta tuntien työn jälkeen saimme yhdessä täytettyä valtavan määrän paperia, jossa käytiin läpi, miten yrittäjyyskasvatus näkyy ja toimii koulullamme. Se, että meillä olivat oppilaat vahvasti edustettuina tässä prosessissa, oli Warwickin yliopiston mielestä ihan urauurtavaa ja siitä saimme erityismaininnan ja kiitosta. Meidän oma lähtökohtamme oppilaiden mukaan ottamiselle oli se, että yrittäjyyskasvatusta tehdään nimenomaan oppilaiden hyväksi ja halusimme heidän äänensä kuuluviin siitä, miten yrittäjyyskasvatus todellisuudessa näkyy lyseon toiminnassa ja käytännöissä. Täyttämämme valtava paperinippu lähetettiin Englantiin ja jaimme odottamaan prosessin seuraavaa vaihetta.

Huhtikuussa seurasi anomuksemme auditointi, eli saimme koululle tarkastajan, joka tuli todentamaan hakemuksemme. Juuri auditointioikeudet saanut Elena Ruskovaara Lappeenrannan yliopistosta tuli tarkastamaan koulumme toiminnan. Jälleen kokoonnuimme samalla ryhmällä. Ruskovaara kyseli nimenomaan oppilailta, miten eri asiat näkyvät koulumme toiminnassa. Näin tulivat esiin erittäin aktiivinen oppilaskuntatoimintamme, yhteistyö eri tahoille, kuten esim. Seinäjoen yrittäjiin ja Selmuun, yrittäjyyskurssimme ja monet pienet käytännön seikat, jotka on upotettu perustointimintaamme. Rehtori ja opettajat täydensivät sitten vielä hallinnollista näkökulmaa, joka ei niinkään ole oppilaiden tiedossa. Meidän piti täydentää hakemustamme vielä valokuvilla, lehtiartikkeleilla ja muulla todistusaineistolla.

Keskusteltuani oppilaiden kanssa siitä, mitä mieltä he olivat tästä hakuprosessista, olivat kaikki samaa mieltä, että paperien täyttämistä oli todella paljon (vähän liikaa-kin ja osittain toistavaa). Mutta samalla he totesivat kuitenkin, että prosessi on ollut mielenkiintoinen ja jotain erilaista kuin normaali koulutyö. Samalla he havaitsivat, että se, mikä on lyseolla arkipäivää ja peruskäytäntöjä, ei pakosta olekaan sitä muissa kouluissa. Silmät aukesivat eri lailla, kun piti oikein miettiä, mitä kaikkea koulussamme tehdään.

Koulumme loppumisen aikoihin saimme jo Englannista vinkkiä, että hakemuksemme olisi menossa läpi. Virallinen todistus tuli sitten heinäkuun loppupuolella. Todistus on voimassa kolme vuotta, jonka jälkeen se voidaan uusia, jos toimintamme on edelleen laadukasta. Todistuksen saatekirjeessä todettiin, että on helppo nähdä, tuntea ja lukea, kuinka vahva rooli yrittäjyyskasvatuksella on Seinäjoen lyseossa. Huolimatta palkinnosta työ ja kehittäminen jatkuvat edelleen.

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta myönsi koulullemme 1000 euroa käytettäväksi koulun hyväksi palkinnoksi tästä laatupalkinnosta. Rahat päätettiin käyttää oppilaiden hyväksi, joten järjestimme oppilaille kyselyn siitä, miten rahat tulisi käyttää. Selkeästi halutuin asia oli sohva oppilaita varten, joten neljanteen kerrokseen ilmestyi vuodenvaihteessa divaanisohva oppilaiden välituntioleskelua varten. Loppuilla rahoilla ostettiin pingispalloja ja -mailoja myöskin välituntitoimintaan.

NY-vuosi yrittäjänä

Monissa Seinäjoen yläkouluissa ja lukioissa on tarjolla lukuvuosittain yrittäjyysopetusta mm. NY-toiminnan muodossa. Kurssin aikana oppilaat perustavat oman miniyrittäjänsä (vähintään 2 hengen ryhmässä). Miniyrittäjät toimivat lukuvuoden ajan oikealla rahalla. Mahdollinen ”voitto” jää nuorelle itselleen käytettäväksi hänen haluamallaan tavalla. Kurssilla nuoret saavat oma-aloitteisesti suunnitella yrityksensä liikeidean sekä toteuttaa sen mukaista yritystoimintaa käytännössä. Se on ”oppimista oman toiminnan kautta”.

Jokaisella harjoitusyrityksellä on liike-elämästä neuvonantaja, jonka tehtävänä on

tukea nuoria harjoitusyrityksen toimintaan liittyvissä kysymyksissä oman kokemuksen ja näkemyksen kautta. Neuvonantaja antaa myös palautetta ideoista. Näin nuoret tutustuvat oman toiminnan kautta liike-elämään ja omaan yrittäjyyteensä.

Keväällä miniyrittäjänsä lopetetaan. Kurssin aikana ollaan mukana kansallisessa Nuori Yrittäjyys -opinto-ohjelmassa. Oppituntien aikana tehdään mm. vierailuja ja tutustutaan elinkeinoelämään, erilaisiin työpaikkoihin ja eri laitosten (pankki, posti ja vakuutuslaitokset) toimintaan. Osa oppilaista pääsee keväällä järjestettävälle valtakunnallisille NY-messuille.

NY-toiminnassa saavutettavia tärkeimpiä taitoja ovat yhteistyökyky, luovuus, vastuunotto, hyvä itsetunto, kommunikointi ja markkinointiosaaminen.

NY-toiminta huipentui Helsingissä 2015 Outside Movies ny:n Suomen mestaruuteen

Kunnianhimoinen suunnitelma vei seinäjokelaiset NY-finaaliin ja suomenmestaruuteen!

Outside Movies NY järjesti Seinäjoelle drive-in-elokuvatapahtuman. Drive-in-tapahtumaan saavuttiin autoilla katsomaan amerikkalaistyyppisesti elokuvaa ja syömään ”hodareita”. Yhteiskoulun oppilaiden Joona Mäkelän, Jussi Vähäpesolan, Jesse Laitalan ja Markus Kuitusen yritys palkittiin joulukuussa kunniamaininnalla NY Vuosi yrittäjänä -ohjelman parhaiden liikeideoiden joukossa. Kirsikaksi kakun päälle nuoret yrittäjät valittiin Etelä-Pohjanmaan aluemessuilta perusasteen koulujen edustajaksi huhtikuussa järjestettävään NY-finaaliin Helsinkiin. Koko homman kruunasi Seinäjoen yhteiskoulun poikien NY:n perusasteen suomenmestaruusvoitto parhaana peruskoulun NY-yrityksenä.

NY-finaali keräsi ympäri Suomen NY parhaimmiston sekä suomen- että ruotsinkielisiltä alueilta. Pojat lähtivät aikaisin aamulla matkaan kolmen muun seinäjokelaisen yrityksen sekä opettajien Johanna Väisälän ja Mari Mäntysen kanssa. Ensimmäinen päivä alkoi kuusituntisilla NY-messuilla Kampin kauppakeskuksessa. Avajaisissa pu-

huivat mm. pääministeri Alexander Stubb ja yrittäjä Hjallis Harkimo. Messut kaup-pakeskuksessa olivat erilainen kokemus ja ihmisiä riitti. Seuraavana aamuna jatkettiin yritysesittelyin ja haastatteluin. Kaksipäiväinen tapahtuma huipentui päätöstilaisuuteen Suomen Liikemiesten kauppapöydällä. Päätöstilaisuudessa kuultiin musiikkia ja puheita alan ammattilaisilta, mm. Vallilan toimitusjohtajan puheenvuoro. Tilaisuuden lopuksi parhaat yritykset palkittiin. Palkinnoksi Outside Movies NY kutsuttiin Micro-softin Helsingin konttorin vieraaksi.

Pojat kommentoivat mennyttä vuotta seuraavasti:

► Tämä on näyttänyt hyvin, mitä yrittäjyys on. Työtä on paljon, mutta sen palkitsevuus on parasta. Meillä on hyvä porukka ja onnistumiset ovat tuoneet lisää motivaatiota.

► Olemme oppineet toisiltamme ja oppineet käyttämään vahvuksiamme yrityksen hyväksi. Yrittäjyys vaatii yhteistyökumppaneita ja olemmekin käyttäneet paljon aikaa puheluihin ja kontaktien luomiseen. Se on kannattanut ja auttanut meitä onnistumaan.

Outside Moviesin NY:n menestys on arvokas palkinto myös opettajille ja koululle kymmenen vuoden työstä Nuori Yrittäjyys-ohjelman parissa.

Esimerkkejä koulujen NY-kursseista

Seinäjoen Yhteiskoulu: Mikä minusta tulee isona?

Tarjolla on kaksi viikkotuntia yrittäjyyttä kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisten. Yhdeksännellä luokalla oppilaat tekevät paljon töitä yrityksensä eteen myös vapaa-ajalla. Kurssin ”MOTTONA” on käytännönläheisyys sekä vuorovaikutus työelämän kanssa – itse tekemällä ja kokemalla oppii parhaiten.

8. luokka

Opetus koostuu oman elämän hallinnasta, eli opetellaan tekemisen kautta. Kurssin

aikana vahvistetaan itsetuntoa erilaisten harjoitusten avulla. Mietitään esimerkiksi, missä olen hyvä, ja kaveriakin kehutaan. Esiintymistaitoja oppilaat harjoittelevat mm. mainospuheiden pitämisen kautta. Puhe videoidaan ja sen jälkeen pohditaan yhdessä esiintymistaitoja. Useimmille oppilaille on yllätys, kun oma jännittäminen ei näy kuvassa, vaan sen vain tuntee, ja he saavat itsevarmuutta esiintymiseensä. Lisäksi harjoitellaan tiedollisia ja taidollisia valmiuksia jokapäiväisessä elämässä eteen tulevia taloudellisia ratkaisuja varten. Oppilaille opetetaan kriittistä kuluttamista ja järkevää rahankäyttöä tutustuen esimerkiksi erilaisiin maksutapoihin ja niiden hyviin ja huonoihin puoliin. Vertaillaan hintoja ja mietitään rahankäyttöä ihan konkreettisesti esim. siten, että oppilaat tekevät harjoitusmielessä ”viikonloppuostokset” (ilman rahaa) läheisessä S-marketissa. Vuoden aikana oppilaille annetaan myös elinkeinoelämän perustietoja, jotta yritystoiminta ja talouselämässä tapahtuvat muutokset tulisivat tutuiksi.

Kurssilla tehdään käyntikortteja, mainoksia ja esitteitä. Harjoitellaan myös kirjanpitoa ja markkinointia eli sellaisia taitoja, joita oman yrityksen pyörittämisessä tarvitaan. Kurssille on leimallista myös yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Siksi liikumme myös koulun alueen ulkopuolelle. Oppilaat ottavat yhteyttä mm. paikallisiin yrittäjiin, joita he käyvät haastattelemassa yrittämiseen liittyvistä asioista. Myös viereisen S-marketin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. NY-oppilaat ovat olleet apuna S-marketissa mm. siivoten hyllyjä, palauttaen kärryjä ja pakaten asiakkaiden ostoksia.

Yhtenä tärkeänä oppimismuotona on oppilaiden oman koulukioskin ylläpito. Siinä kahdeksäsluokkalaisten voivat harjoitella seuraavan vuoden yritystoimintaa varten mm. vastuunottoa ja kirjanpitoa. Keväällä oppilaat toimivat oppaina ja ohjaajina tulevien seitsemäsluokkalaisten tutustumispäivässä. Oppilaat opastavat nk. 3H-leirillä tulevia koulumme oppilaita koulun tapoihin ja tekevät yhdessä erilaisia yrittäjyyshenkisiä tehtäviä. Päivä on koettu palkitsevana ja osallistavana. Tutustumispäivästä on tullut osa koulumme toimintakulttuuria.

9. luokka

NY – vuosi yrittäjänä -ohjelmassa oppilaat perustavat lukuvuoden ajaksi oikealla rahalla oikeassa asiakaspinnassa toimivan yrityksen. Kahdeksannella luokalla opittuja taitoja toteutetaan nyt käytännössä: markkinoidaan, esitellään, vastataan tuotannosta

ja koko ajan toimitaan ryhmänä vahvistaen yhteistyötaitoja. NY-oppilaiden on myös osattava toimia yhteiskunnassa, etsittävä kumppanuuksia ja saatava me toimimaan. Hankkeet vaativat työskentelyä myös omalla ajalla ja panostaminen omaan yritykseen kannattaa. Vuonna 2015 Seinäjoen Yhteiskoulun Outside Movies NY voitti valtakunnallisen NY-loppukilpailun ja oli vuoden paras yritys perusasteen sarjassa.

Seinäjoen lyseo: Yrittäjyyskurssi (1+1 vvt)

Seinäjoen lyseon yrittäjyyskurssi on 8. ja 9. luokan kestävä ns. lyhytvalintakurssi, jota on 1. ja 3. jaksossa 2 tuntia viikossa.

8. luokka

- ▶ Itsetunto- ja esitysharjoituksia
- ▶ Yrittäjyys (yleisesti)
- ▶ Yritysmuodot
- ▶ Yritysvierailu tai yrittäjän vierailu koululla
- ▶ Jäätelökioski-yrityspeli (TAT)
- ▶ Kirjanpito (helpolla tasolla oleva kaksinkertainen kirjanpito)
- ▶ Markkinointi ja mainonta

9. luokka

- ▶ NY-vuosi yrittäjänä –ohjelma
- ▶ Vierailu Nordeaan

Oppilaat pyörittävät vuoden aikana omia NY-yrityksiään. Suurin osa työstä tehdään vapaa-ajalla, kurssin oppitunnit käytetään lähinnä yritysten toiminnan suunnitteluun ja kokouksiin, opettajan antamaan yrityskohtaiseen ohjaukseen, kirjanpidon tekoon, raporttien kirjoitteluun ym.

Nurmon yläaste: Avain yrittäjyyteen

Tavoitteet

- ▶ Oppilas oppii tunnistamaan omat voimavaransa.
- ▶ Oppilas ymmärtää talouselämän peruskäsitteet, oppii selviytymään arkipäivän talousasioista ja ymmärtää vastuullisuuden kuluttajana.
- ▶ Oppilas tiedostaa yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan ja oman elinympäristön kannalta.
- ▶ Oppilas tutustuu yrittäjyyteen ammattina.
- ▶ Oppilas ymmärtää työntekijän merkityksen ja mahdollisuudet osana yritystoimintaa.

8. luokka Yritteliäs nuori

- ▶ Mitkä ovat minun voimavarani? Itsetuntemus
- ▶ Hyvät käytöstavat ja esiintyminen
- ▶ Vuorovaikutussuhteet
- ▶ Yritteliääksi kehittyminen; sisäinen yrittäjyys
- ▶ Oma luovuuteni ideaksi
- ▶ Töiden hakeminen; hakemus, cv
- ▶ Järkevä rahankäyttö; oman rahankäytön harjoittelua
- ▶ Erilaiset maksutavat ja ostoympäristöt
- ▶ Elinkeinoelämän perustietoja; ulkoinen yrittäjyys, yritysmuodot, verot yms.
- ▶ Vierailuja; keksintöasiamies, yritykset, yrittäjävierailut koululla

9. luokka Yrittäjyys elämäntavaksi

- ▶ Yrityksen suunnittelu, ideasta liikeideaksi, swot-analyysi
- ▶ Yrityksen perustamismuodollisuudet
- ▶ Yrityksen markkinointiosaaminen ja mainonta; logot, käyntikortit
- ▶ Yrityksen henkilöstö

- ▶ Harjoitusryityksen perustaminen ja yrityksen pyörittäminen; mukanaolo Nuori Yrittäjyys- ohjelmassa
- ▶ Mahdolliset yritysvierailut, tapahtumat ja messut

Esimerkkejä yrittäjän päivästä

Nurmon yläaste

Yrittäjän päivä alkaa koulussamme vuosittain yrittäjyyteen liittyvällä aamunavauksella. Päivän mittaan oppilaille järjestetään yrittäjyyksiin organisoimana tietokilpailu, jonka kysymykset koskevat maakunnan yrityksiä. Tietokilpailussa joka luokka-asteen paras palkitaan.

Mikäli koulun vuosittainen tema liittyy yrittäjyyteen, voidaan edellisten lisäksi tehdä esimerkiksi luokittain jokin sopiva ”tuotos” toimivasta ja yritteliästä luokasta, joka voi olla esimerkiksi juliste, runo tai muu vastaava. Opettajat antavat teemapäivän näkyä pukeutumalla ”Yritä eres, son kumminki paree sun kannaltas” -t-paitoihin.

Yrittäjyyttä muina ajankohtina koulussamme

Lisäksi erilaiset teemavuoteen liittyvät erikoispäivät mahdollistavat oppilaiden osallistumisen kyseisen päivän järjestelyihin. Esimerkiksi kun teemavuotena oli ”Hyvät tavat”, kattoivat oppilaat hienosti yhtenä päivänä omalle luokalleen ruokapöydän koulun ruokalaan ja nauttivat koululounaan hyvien pöytätapojen mukaan koko luokka yhdessä.

Oppilaskunnan hallituksen vaali toteutetaan koulussamme siten, että vapaaehtoiset oppilaat joka luokalta asettuvat ehdolle. He tekevät omat vaalimainoksensa, joissa he tuovat esille heidän mielestään kouluviihtyvyyden kannalta tärkeitä asioita, joista he hallituksessa huolehtisivat. Oppilaat pääsevät antamaan äänensä oikeaan äänestyskoppiin ja pudottamaan leimatun äänestyslipukkeen vaaliurna. Yhteiskuntaopin opettajat huolehtivat vaalin toteuttamisesta sekä vaalivirkailijoina toimivien oppilaiden ohjauksesta.

Lukuisat koulumme erilaiset kerhot, mm. kansainvälisyyskerho ja teknisen työn kerho, antavat hyviä eväitä luovuuteen ja omatoimisuuteen.

Yhteiskoulu

Päivä aloitetaan vuosittain tukioppilaiden pitämällä yrittäjämäisellä aamunavauksella. Yrittäjyyskasvatus näkyy päivän aikana muun muassa opettajien valitsemissa yritteliäisyyttä tukevista työtavoista sekä eri oppiaineiden sisällöissä: kyseessä voivat olla vaikka matematiikan laskuesimerkit, kuvataiteen aihe, vieraan kielen sanasto tai esimerkiksi uskonnon eettiset kysymykset.

Esimerkki päivän kulusta

Tunnin alussa esiteltiin hyvään käytökseen liittyviä asioita:

”Hyvän käyttäytymisen perustana on toisen ihmisen huomioon ottaminen ja huomaavaisuus. Kun tunnet tärkeimmät käyttäytymissäännöt ja etikettiin liittyvät ohjeet, voit rauhassa nauttia viihtyisistä tuokioista muiden ihmisten seurassa.

Kun tervehdit toista ihmistä, muista katsekontakti, hymyile ystävällisesti sekä toivota selkeästi hyvää päivää. Ystävällinen tervehtiminen luo mukavan ilmapiirin ja on osoitus siitä, että olet huomionnut toisen osapuolen. Tervehdittäessä ei katsella muualle, pidetä käsiä taskussa, jauheta purukumia eikä tupakoida. Työpaikalle ja kouluun tultaessa tervehditään muita, saapujalla on tervehtimisvelvollisuus. Tervehdi mieluummin liian usein kuin liian harvoin.”

Lopputunnista käytiin läpi itsetuntoa vahvistavia harjoituksia. Mietittiin, missä kukin on hyvä. Lisäksi keuhuttiin kaveria ja omaa luokkaa.

Ylistaron yläkoulu ja lukio

Ylistaron yläkoulu ja lukio pyrkivät mahdollisuuksien mukaan tekemään yrittäjän päivänä yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa. Viime vuosien aikana koulu on jär-

jestänyt mm. yrittäjäpaneelin, jossa oppilaat ovat saaneet mahdollisuuden esittää omia kysymyksiään suoraan yrittäjille. Tapahtuman tarkoituksena on ollut, että oppilaat saisivat tietoa yrittäjyydestä käytännössä ja että he näkisivät yrittäjyyden yhtenä mahdollisuutena miettiessään tulevaisuuden työuraansa.

Vuonna 2015 paneeli järjestettiin koulun juhlasalissa yrittäjän päivän jälkeisellä viikolla, koska yrittäjänpäivä osui viikonloppuun. Paneeliin osallistui kolme paikallista yrittäjää: Mervi Mäenpää maatalousyrittäjien edustajana, Mikko Takala KMT-Kuljetuksesta ja Hannu Keski-Heiska valokuvaamo Kuva-Vintistä. Yleisönä paikalla olivat koulun vanhimmat eli yhdeksännen luokan oppilaat ja lukiolaiset. Oppilaita edustivat lukion puolelta Juho Louko ja Noora Korpi, jotka esittivät yleisönä olevien oppilaiden etukäteen kootut kysymykset yrittäjille. Tunnin paneelin aikana oppilaat ehditivat esittää melkoisen määrän kysymyksiä ja yrittäjät antaa vinkkejä nuorille. Paikalla oli lehdistön edustajana myös Pohjankyrö-lehti.

Yrittäjyyskasvatusta kotiseuturetkellä

Seitsemäluokkalaisten opiskeluun kuuluu Ylistarossa perinteisesti myös kotiseutukierros. Oppilaat tekevät paikallisoppaan kanssa matkan Ylistaron keskustan, Kylänpään, Malkakosken, Kitinojan ja Halkosaaren maisemissa tutustuen sekä kotiseudun yrityksiin että kotiseutuhistoriaan. Mukana on myös tukioppilaita, jotka ottavat kuvia reitin varrelta. Kuvien pohjalta tehdään kuvataiteen tunnilla työ koulun seinälle, joten retkessä toteutuu aineyhteistyö monien oppiaineiden välillä.

Minun yritykseni (Nurmon yläaste)

Tehtävänäsi on perustaa yritys. Tee vapaamuotoinen kuvaus yrityksestäsi alla olevien ohjeiden mukaan. Tee lisäksi käyntikortti yrityksellesi sekä mainos yrityksesi valmistamasta / kauppaamasta tuotteesta tai palvelusta. Työsi voit tehdä käsin kirjoittamalla tai koneella naputtelemalla.

- *Pohdi aluksi liikeideaa, jonka pohjalta lähtisit yritystä perustamaan.*

- *Laadi sen innoittamana LIIKETOIMINTASUUNNITELMA, josta selviävät mahdollisimman hyvin*

- ▶ yrityksen nimi
- ▶ toimipaikan sijainti (mieti: kuinka paljon sijainnilla merkitystä,

tilojen vuokrataso, asiakasvirta)

- ▶ yritysmuoto
- ▶ liikeidean kuvaus (mitä varten yrityksesi on olemassa)
- ▶ tuotteen / palvelun keskeiset ominaisuudet, missä ja miten tuotetta / palvelua myydään ja millä hinnalla
- ▶ markkinatilanne ja kilpailijat: millaisia, niiden vahvuudet ja heikkoudet
- ▶ yrityksen asiakkaat: millainen on kohderyhmä, jolle tuotteita / palveluita suunnataan, miten asiakkaille kerrotaan palveluista / tuotteista
- ▶ lyhyen (muutama kuukausi) ja pitkän aikavälin tavoitteet
- ▶ millaista henkilöstöä / tehtäviä yrityksellä on: työllistävyys, työn- ja vastuunjako
- ▶ yrityksen motto, imago eli millaisen kuvan yritys itsestään haluaa antaa
- ▶ mahdollisimman tarkka arvio, paljonko yrityksen alkuun saattaminen maksaa, (ainakin huomioidaan asiat, joista tulee kuluja yritystä perustettaessa ja liiketoimintaa pyöritettäessä), mikä on yrityksen myyntitavoite.

Arvostelu: Työsi, jossa osoitat innostusta, viitseliäisyyttä ja osaamistasi, on vaikuttamassa yhtenä merkittävänä asiana kurssiarvosanaan. Työ arvostellaan asteikolla erinomainen, kiitettävä, hyvä, tyydyttävä, suoritettu. Arvostelussa huomioidaan liikeidean toteuttamiskelpoisuutta eli miten huolella olet miettinyt ja miten perustelet yrityksen menestymisen mahdollisuuksia.

Liikuntashow

Seinäjoen Yhteiskoulussa liikuntaluokkalaiset järjestävät vuosittain liikuntashow'n. Tapahtuma kerää täyden salillisen yleisöä seuraamaan hienoja liikunnallisia esityksiä.

Esimerkki erään vuoden tapahtumasta

Show'n järjestivät koulumme yhdeksännellä luokalla olevat liikuntaluokkalaiset. Liikuntaluokat keräsivät show'lla rahaa Jyväskylän-matkaansa varten. Matkalle he lähtivät keväällä. Show'n olivat ideoineet koulumme liikunnanopettajat Tuula Sarajärvi ja

Tommy Koponen sekä tietenkin liikuntaluokkalaiset itse. Yleisö koostui suurimmaksi osaksi oppilaiden vanhemmista, sisaruksista, muista sukulaisista ja kavereista. Liikuntashow'hun kuului mm. telinevoimistelua rekillä, trampoliinilla, pukilla ja permannolla. Koulumme loistavat jalkapalloilijat pitivät oman futisesityksensä ja idearikkaat tytöt esittivät itse keksimänsä Power Mover -tanssinsa, joka toi heille ensimmäisen sijan toukokuuisessa Power Mover -tanssikilpailussa.

Show'n humoristisesta puolesta taas vastasivat koulumme opettajat sekä liikuntaluokkien pojat. Miesopettajat esittivät onnistuneen ja hauskan miesvoimistelijaesityksensä. Pojat puolestaan hulluttelivat ja mokailivat tahallansa klovnishow'ssa. Näiden lisäksi show'ssa esitettiin hauska ja rento 70-luvun tanssi, Back to 70's, iloinen Päivänsäde ja Menninkäinen - musiikkiesitys sekä kaikkien liikuntaluokkalaisten esittämä Rolling Bones -yhteistanssi. Kaiken kaikkiaan show oli todella hyvin onnistunut ja kehitetty.

Vuosittaiset kilpailut

Lyseolla on kehitetty viime aikoina kilpailuja oppilaille, joilla tuetaan erilaisia urheilullisia taitoja. Tavoitteena on, että niistä tulisi vuosittain toistuvia kilpailuja.

Kulttuuriposse on Seinäjoen lyseon 7. luokan oppilaiden oma kulttuuriharrastuskilpailu. Jokainen 7.-luokkalainen saa kulttuuripassin, johon kerätään tietyn ajan suorituksia kulttuuriharrastuksista. Merkinnän passiin saa luetusta kirjasta sekä käynnistä elokuvissa, teatterissa, taidenäyttelyssä, museossa, konsertissa tai urheilutapahtumassa, johon on lipunmyynti. Oppilas kirjaa kulttuuripassiin suorituksensa, jonka huoltaja allekirjoituksellaan kuittaa. Jos kulttuurisuoritus tehdään koulussa, voi myös opettaja antaa merkinnän. Kulttuuripassit merkitöineen on palautettava oman luokan luottamusoppilaalle heti kisan päätyttyä.

Lyseon aktiivisimmat kulttuurin harrastajat palkitaan esimerkiksi elokuva- ja musiikkipäivillä. Kahdeksaluokkalaisille järjestetään luokkien väliset Väittelykilpailut keuhäisin. Ensimmäisessä luokkien sisällä parhaat väittelijät, ja kisa huipentuu keuhäällä luokkien väliseen väittelykisaan. Väittelytaito on hyvä taito tulevaisuudessa.

Kevätsyke

Yhteiskoulun keuhäinen pihatapahtuma KevätSYKe toteutettiin ensimmäisen kerran toukokuussa 2009. Sen jälkeen tapahtuma on järjestetty joka keuhä. Toteuttamiseen osallistuvat oppilaat luokanvalvojineen, koulun muu väki ja vanhempaintoimikunta. Vierailki kutsutaan oppilaiden vanhemmat, koulun naapurit ja kaikki, joita asia kiinnostaa. Paikalla on ollut satoja henkilöitä. Tapahtuma on illalla. Aika, joka oppilailta näin menee "iltakouluun", korvataan vastaavana määränä vapaita aamutunteja keuhään viimeisinä päivinä.

Pihatapahtuma on katsaus taakse jääneen vuoden tuloksiin: kuvataidenäyttely, teknisen ja tekstiilityön tuloksia, liikuntaesityksiä. Näytelmäryhmä on salissa esittänyt harjoittelemaansa näyttämön antia. Sinne on myyty parin euron hintaisia pääsylippuja. Tuotto käytetään oppilaiden hyväksi. Salin osuuden on päättänyt hymyt hersyttävä miesopettajien voimisteluesitys.

Kukin luokka voi halutessaan pystyttää oman myyntipöydän ja kerätä luokalle hieman rahaa ja samalla kohottaa yhteisen tekemisen kautta myös luokkahenkeä. Pihatapahtuma tarjoaa myös nuorille yrittäjille mahdollisuuden markkinoida tuotteitaan. Illan mittaan voi myydä ja ostaa arpoja, pelailla pihassa yhdessä ja nauttia lettukahvit myyntikojuista. Taustalla soittaa opettajista koostuva bändi. Pihassa on myös kirppis, jossa talven aikana oppilaiden kouluun unohtamat vaatteet yrittävät löytää vielä omistajansa.

KevätSYKe pitää tavoitteenaan edistää kodin ja koulun välistä yhteistyötä, vahvistaa yrittäjämäistä toimintatapaa, luoda kivaa ilmapiiriä ja madaltaa puolin ja toisin kodin ja koulun kynnystä. Tapahtuma on mukava päätös kouluvuodelle.

Aikuisten koulupäivä

Seinäjoen Yhteiskoulussa on pidetty aikuisten koulupäiviä vuodesta 2001. Kerran kolmessa vuodessa oppilas vaihtaa yhtenä lauantaipäivänä huoltajansa kanssa paikkaa ja huoltaja tulee oppilaan lukujärjestyksen mukaan kouluun. Edellisenä iltana oppilas

on antanut huoltajalle tehtäväksi läksyt, joita on yhdessä tarkasteltu. Tunneilla huoltaja pääsee näkemään koulun tiloja, nuorensa koulupäivän rakenteen, eri oppiaineiden tunteja, välitunteja, opettajia sekä muiden nuorten huoltajia. Koulupäivän jälkeen huoltaja välittää tiedot läksyistä nuorelle, joka tekee sitten taas koulusta saadut tehtävät seuraavaksi kerraksi.

Idea aikuisten koulupäivään tuli aikoinaan Yhteiskoulun vanhempaintoimikunnalta. Päivä toteutetaan kerran kolmessa vuodessa, jotta jokainen huoltaja pääsisi kerran nuorensa yläkouluaihana mukaan tapahtumaan. Aikuisten koulupäivästä on saatu paljon kiitosta vanhemmilta, koska monen huoltajan omasta kouluajasta on jo kauan ja he ovat mielellään tulleet tutustumaan nykykouluun eli paikkaan, jossa heidän lapsensa viettää suuren osan päivästä.

7.-luokkalaisten tutustumispäivä

Nuori Yrittäjyys ry:n peruskoulun 5.-6.-luokkalaisille suunnittelema opinto-ohjelma 6h-leiriä sovelletaan Yhteiskoulussa 7.-luokkalaisten tutustumispäivään. Päivä tarjoaa hausalla tavalla mahdollisuuden omien vahvuuksien kehittämiseen ja ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojen harjoittamiseen. Samalla uusi koulu ja osa sen nykyisistä oppilaista ja opettajista tulee 6.-luokkalaisille tutuksi ja oppilaiden siirtyminen alakoulun puolelta yläkouluun helpottuu.

NY 6h -leirin aikana oppiminen tapahtuu leiriä varten kootuissa pienryhmissä. Leiri etenee ryhmien toteuttamien rastitehtävien kautta. Kokonaisuudessaan leiri tukee opetussuunnitelman yrittäjämäistä toimintatapaa ja yhdistyy näin ollen useiden oppiaineiden opetukseen. Leiri järjestetään ala- ja yläkoulun välisenä yhteistyönä. Leiriohjaajina toimivat yläkoulun 8. luokkien oppilaat, jotka ovat läpikäyneet NY 6h -leiriohjaajavalmennuksen. Leiriohjaajat oppivat ohjaamaan ryhmää ja erilaiset ongelmaratkaisutaidot kehittyvät. Lisäksi leiriohjaajana toimiminen kasvattaa vastuullisuutta, vuorovaikutustaitoja sekä esivalmennusta työelämän pelisäännöistä. Ohjaajat saavat ohjaamiskokemuksen lisäksi harjoitusta tapahtumanjärjestämisestä sekä markkinoinnista.

Vierailuja Toivolanrannasta

Vierailu 9. luokkien teknisen työn ryhmän kanssa Ruukki Constructionille Peräseinäjoen yksikköön sekä Sedun Seinäjoen kone- ja metallialan opintolinjalle, yhteistyökumppanina teknologiateollisuus ry ja Sedu. Noin 15 oppilaan ryhmä käy ensin tutustumiskäynnillä Ruukilla. Siellä heille esitellään Ruukin toimintaa ja työtehtäviä. Sedun Törnävän toimipisteellä esitellään kone- ja metallialan opintolinjaa. Päivään kuuluu myös toiminnallinen osuus, jolloin jokainen tutustuu pukee haalarit päälleen ja pääsee käytännön töihin. Hommaan kuuluvat suunnittelu, mittaus, valmistelu- ja työstövaihe. Jokainen tekee oman tuotteen. Työt valmistuvat ja niistä käydään palaute- ja arviointikeskustelu. Rohkenemme arvioida edellisten vastaavien vierailujen perusteella, että tämäkin toiminnallinen päivä herättää monen kohdalla uutta kiinnostusta kone- ja metallialan ammatillisiin opintoihin sekä teknologia-alan ammatteihin.

Toivolanrannan yhtenäiskoulun oppilasmäärä on 280. Kärkiajatuksemme on, että yhtenäinen koulupolku antaa paremmat eväät elämän haasteisiin. Kannustamme oppilaitamme asialliseen käytökseen, kovaan yrittämiseen ja itsensä luottamiseen. Korostamme yrittävän asenteen merkitystä pyrittäessä tuloksiin ja päämääriin. Rohkaisemme oppilaita itsenäiseen työskentelyyn esimerkiksi TET-paikkojen hankinnassa. Siitä on hyötyä jokaiselle myöhemmässäkin vaiheessa haettaessa työpaikkoja. Erinomaisena yhteistyökumppaninamme on Peräseinäjoen Yrittäjät ry, jonka kanssa järjestetään vierailuja joko jäsenyrityksiin, tai yrittäjiä tulee koulullemme vierailulle.

Koulujen ja yrittäjien yhteistyö

Seinäjoen lyseo

Seinäjoen lyseolla on jo pitkään ollut yhteistyötä Seinäjoen yrittäjien kanssa. Vuositain järjestämme koulumme yhdeksäsluokkalaisten Yrittäjäpaneelin. Sovimme yrittäjien yhteishenkilön kanssa päivämäärän, jonka jälkeen yrittäjät valitsevat keskuudestaan neljä yrittäjää, jotka tulevat paneeliin yhdeksäsluokkalaisten tentattavaksi. Muuten järjestelemme koululla tilaisuuden. Oppilaille esitellään etukäteen tulevat yrittäjät, jonka jälkeen yhteiskuntaopin tunneilla suunnitellaan pienissä ryhmissä kysymyksiä

heille. Osa kysymyksistä on suunnattu kyseiselle yrittäjälle, osa on yleisiä kysymyksiä kaikille. Parhaat kysymykset tulevat valituiksi.

Tilaisuus järjestetään koulun juhlasalissa, jonne kokoontuvat kaikki yhdeksäsluokkalaiset. Paneelivieraat pääsevät näyttämölle. Tilaisuus kestää yhden oppitunnin. Pari oppilasta on valittu etukäteen esittämään panelisteille oppilaiden tekemiä kysymyksiä. Kysymykset vaihtelevat perinteisistä mitä hyvää ja mitä huonoja puolia on yrittäjyydessä, yrittäjien asenteesta koulunkäyntiin, kuinka he tarjoavat kesätyöpaikkoja aina yksilöllisiin ”Onko liikettäsi koskaan ryöstetty?” (kultasepälle) tai ”Huolehditko, ettei vaatteita ole tehty lapsityövoimalla?” (vaatetukkurille). Sekä oppilaat että yrittäjät ovat pitäneet tilaisuudesta.

Toinen yhteistyömuoto on se, että oppilaat kirjoittavat koulumme (yrittäjyys) kuulumisia Yrittäjien tiedotteeseen. Juttuja kirjoitetaan neljä vuodessa. Aiheina ovat yleensä erilaiset tempaus (onnenkeksien vienti kaupunginvaltuustolle terveisten kera), koulun tapahtumat (Lyseopäivä), eri vierailut (esim. yrittäjyyskonferenssilaisten tutustuminen kouluumme) tai oppilaskunnan tapahtumat (esim. discojen järjestäminen Rytmikorjaamolla). Oppilaskunnasta valitaan aina pari oppilasta vastuoppilaiksi, jotka kirjoittavat jutut lehteen.

Nurmon yläaste

Syksyisin yläasteen oppilailla on mahdollisuus osallistua taksvärkkiin työllistään itsensä yrityksessä tai kotona. 7.-luokkalaisilla on mahdollisuus päivän mittaiseen työelämään tutustumiseen vanhempien tai läheisen työhön ja työpaikkaan keväällä. 8.- ja 9.-luokkalaisilla TET-jakso on viikon mittainen.

8. luokilla on tutustumispäivä yrittäjyyteen liittyen. Ensimmäisen tunnin aikana oppilaat tutustuvat luokittain ennalta määrättyyn maakunnan yritykseen internetin kautta ja miettivät kysymyksiä yrityksestä, joihin ei löydy vastausta yrityksen kotisivuilta. Aamupäivän aikana vielä vieraillaan yrityksessä tutustuen toimintaan ja toimitiloihin. Iltapäivällä oppilaat tekevät koululla yrityksestä ”julistein”, jossa esittelevät yritystä. Julisteet ripustetaan kaikkien nähtäville koulun käytäville ja parhaat sekä informaati-

on että ulkoasun perusteella palkitaan. 8. luokilla on ennen TET-viikkoa ammattiin tutustumispäivä (ATT-päivä), jossa oppilaat voivat tutustua etukäteen valitsemaansa ammattialaan alan oppilaitoksessa.

9.-luokkalaiset osallistuvat vuosittain yritystoimintaa ja talouden hallintaa koskeviin kilpailuihin. Syksyllä pyörittää käyntiin Sedun viimeisen vuoden datanomi- ja merkonomiopiskelijoiden toteuttama ”Oma Onni” –ohjelma alkukyselyllä. Syksyn mittaan Sedun opiskelijat käyvät pitämässä oppilaille teemapäivän ja esittelemässä internetissä olevan oppimisympäristön, jossa oppilaat saavat vapaasti käydä harjoittelemassa taitoja, joita sitten testataan kevään loppukyselyssä. Parhaat palkitaan.

Toinen kilpailu, johon 9.-luokkalaiset osallistuvat, on SnoWish, joka on Taloudellisen tiedotustoimiston (TAT) järjestämä kilpailu. Kilpailussa oppilaat pyörittävät muuttaman tilikauden lumilautafirmaa, josta parhaan tuloksen tehnyt joukkue palkitaan keväällä viimeisen viikon gaalassa.

Paikalliset yrittäjät käyvät myös kertomassa kaikille 9. luokille vuosittain yrittäjyydestä omon tunneilla. Nuori yrittäjyys -yritykset aloittavat toimintansa 9. luokalla. NY -yritykset osallistuvat vuosittain Opinlakeus-messuille esitellen omaa yritystoimintaansa messuvieraille ja tuomareille. Parhailla NY -yrityksillä on mahdollisuus päästä valtakunnalliseen finaaliin, jossa Nurmon yläasteeltakin on ollut oppilaiden oma yritys useampana vuotena kilpailemassa.

Pienimuotoista yritystoimintaa harjoitetaan koulussamme koko ajan. Kioskin pitäminen, 9. luokkien ”retkikahvilat”, myyjäiset, illanviettojen järjestäminen, koulun lehden tekeminen yms. antavat oppilaille mahdollisuuden kokeilla yrittäjyyttä käytännössä. Nurmon yläaste on tehnyt myös monta vuotta yhteistyötä Foodwestin kanssa hygieniapassikoulutuksen muodossa.

Torikeskus-yhteistyö

Jo kymmenen vuoden ajan Seinäjoen lyseo on tehnyt yhteistyötä koulun naapurissa sijaitsevan kauppakeskus Torikeskuksen kanssa. Tavoitteena on yhteinen hyvä, jossa

päästään molemminpuoliseen win-win-tilanteeseen. Oppilaskunnan hallituksen ja tukioppilaiden keskuudesta valitaan 2 - 4 yhteistyövastaavaa, jotka ovat suoraan yhteydessä kauppakeskuksen päällikköön. Hän ottaa suoraan yhteyttä näihin yhteistyöhenkilöihin, kun Torikeskuksessa tarvitaan esim. työapua.

Torikeskus on mukana koulun toiminnassa monella tavalla. Se tarjoaa oppilaille erilaisia työtehtäviä ja keväisin stipendejä. Työtehtävät Torikeskuksessa ovat lähinnä erilaisten teemapäivien aputehtäviä, kuten ilmapallojen, äitienpäiväruusujen ja ym. teemapäivien tuotteiden jakoa. Välillä Torikeskus on tarjonnut jopa kesätyöpatkia joillekin lyseon oppilaille. Oppilaat ovat saaneet palkkaa näistä aputehtävistä. Lisäksi Torikeskus on tukenut koulumme tanssiaisten ja discojen järjestelyjä esim. palkintojen tai tarjoilun muodossa. Näiden lisäksi silloin tällöin kaksi arvottua oppilasta ja yksi opettaja osallistuvat Torikeskuksen edustajan kanssa yhteistyölounaalle. Lounaan aikana oppilaiden kanssa keskustellaan koulun ja yrityksen välisen yhteistyön haasteista.

Mitä lyseo sitten tarjoaa Torikeskukselle? Annamme oppilastyövoimaa ja ennen kaikkea koulumme oppilaat sitoutuvat käyttäytymään hyvin asioidessaan Torikeskuksessa ja olemaan häiritsemättä muita asiakkaita. Oppilaat tietävät, että heiltä moni hyvä juttu jää saamatta, jos he eivät noudata tätä sopimusta. Yhteistyösopimus uusitaan joka syksy oppilaskunnan hallituksen ja Torikeskuksen kesken.

SELMU-yhteistyö

Seinäjoen lyseo on tehnyt jo useamman vuoden yhteistyötä Seinäjoen elävän musiikin yhdistyksen Selmun kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on tuoda musiikki lähemmäs nuoria ja tarjota mahdollisuus monenlaisten tapahtumien järjestämiseen.

Viime vuosien aktiivisen yhteistyön aikana lyseo on pitänyt kaikille Seinäjoen yläkoululaisille tarkoitettuja discoja Rytmikorjaamolla Selmun avustuksella. Käytännössä yhteistyö merkitsee sitä, että Selmu tarjoaa tilat ilmaiseksi ja järjestää kokeneet järjestysenvälvojat tilaisuuteen kohtuullista korvausta vastaan. Lyseon oppilaskunta (eli hallituksen jäsenet ja tukioppilaat) toimivat tilaisuudessa järjestäjinä (hoitavat lipunmyynnin, musiikin, ohjelmat jne.). Oppilaskunta saa pitää lipputulot itsellään

(vähennettynä järjestysmiesten palkkioilla). Sisäänpääsymaksuna on ollut yleisesti 3€, ja lipputuloja on käytetty uusien discojen järjestämisen lisäksi myös oppilaiden virkistystoimintaan. Discojen ja muiden vastaavien tapahtumien järjestäminen oppilaskunnan jäsenille rutkasti kokemusta isojen tilaisuuksien järjestämisestä ja organisoinnista. Discojen teemoina olleet mm. jouludisco, ystävänpäivädisco, ja UV disco. Paikalla on usein ollut erikseen palkattu ammatti-DJ. Esimerkiksi UV-discossa oli UV-valot, kehomaalausta UV-valoissa hohtavilla maaleilla ja discoilijoille jaettiin UV-hohtorannekkeita. Kehomaalausta tekivät taiteelliset lyseon hallituksen ja tukareiden edustajat.

Yhteyshenkilöiksi valitaan joka vuosi lyseolta 2 - 3 oppilasta oppilaskunnan hallituksesta ja tukioppilaista. He pitävät yhteyttä Selmun toiminnanjohtajaan ja välittävät tietoja tapahtumista ja ajankohtaisista asioista. Yhteistyösopimus uudistetaan vuosittain, kun uudet tukioppilaat ja hallitus esittäytyvät ja tutustuvat Selmun toimintaan. Tämä yhteistyö toimii suoraan oppilaskunnan ja Selmun välillä, siihen eivät opettajat ”sekaannu” millään lailla. Tietysti rehtorin pitää olla tietoinen järjestettävistä tilaisuuksista.

Operaatio Joulun lapsi

Seinäjoen Yhteiskoulu osallistuu Operaatio Joulun lapsi -kenkälaatikkokeräykseen.

- *Keräyksessä toimitetaan kenkälaatikkojouluapaketteja Euroopan köyhimmille lapsille.*
- *Suomesta paketit lähetetään Romaniaan ja Moldovaan. Perillä tuon paketin jaon yhteydessä jaetaan aina myös pieni kuvakirja, joka kertoo mistä oikeasti on kysymys Joulun Lapsessa ja tätä kautta se toivo, joka kaikille on annettu, välittyy paketin lisäksi lapsille.*
- *Koulu toimii virallisena keräyspisteenä.*
- *Koulun aulaan laitetaan tyhjiä kenkälaatikoita, joihin oppilaat voivat tuoda tavaraa.*

Yhden laatikon sisältö:

- yksi laadukas lelu kuten nukke tai leikkiauto
- vaatteista pipo, hanskat ja sukat sekä ohut pitkähihainen paita

- ▶ koulutarvikkeista vihko, lyijy- ja värikyniä, teroitin ja penaali
- ▶ hygieniatuotteista hammasharja, -tahna ja palasaippua
- ▶ karkkia: hedelmäkarkkipussi, jossa päiväys seuraavan vuoden puolella sekä muita lasta ilahduttavia tuotteita, kuten esim. kuva itsestä ja viesti englanniksi

Keräykseen voi halutessaan osallistua myös lahjoittamalla haluamansa summan. Tämä keräys on kansainvälinen, mutta Suomesta paketteja viedään Romaniaan ja Moldovaan. Seinäjoki on Suomessa ollut tässä keräyksessä parhaita paikkakuntia ja olisi hienoa, että tämä perinne jatkuisi. Apu todella menee näin perille.

JOPO tarjoaa vaihtoehtoisen tavan suorittaa peruskoulu

Joku oppii kuuntelemalla, joku lukemalla, joillakin on hyvä näkömuisti – jotkut oppivat parhaiten tekemällä. Yhteiskoulussa on toiminut muutaman vuoden ajan yhdeksäluokkalaisista koostuva joustavan perusopetuksen (JOPO) ryhmä, jonne valitaan sellaisia oppilaita, joille opiskelu tavallisessa luokassa ei syystä tai toisesta ole toimivin ja motivoivin vaihtoehto. JOPO-luokan enimmäiskoko on kymmenen oppilasta, ja luokan toiminnasta vastaa tiimi, johon kuuluvat aineenopettaja jokaisesta aineryhmästä, opinto-ohjaaja sekä oppilaita säännöllisesti tapaava nuorisotyöntekijä.

JOPO-hanke käynnistyi valtakunnallisesti tammikuussa 2006, kun opetusministeriö myönsi määrärahan toiminnan aloittamiseen. Joustavan perusopetuksen ideana on sovittaa opetus nuorten yksilöllisiin tarpeisiin. Opetuksessa pyritään hyödyntämään ryhmän pieni koko sekä käyttämään työpainotteisia opetusmenetelmiä ja mahdollisuuksien mukaan toiminnallisia työtapoja. Opiskelu JOPO-luokalla sisältää runsaasti työpaikkaopiskelua tavallisen kouluopetuksen lisäksi. Oppimisympäristö on koulurakennusta laajempi – ja siihen kuuluvat eri yritykset, järjestöt, leirit, kerhot jne. Tavoitteena joustavassa perusopetuksessa on vahvistaa kokonaisvaltaisesti oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa.

Opetus toteutetaan perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti, eli oppilaat opiskelevat samat oppimäärät kuin perusopetuksenkin oppilaat ja saavat samanlaiset päättötodistukset. JOPO-luokalla opiskelu ei siis rajoita jatko-opiskeluja millään tavalla, eivätkä JOPO-oppilaat ole erityisoppilaita vaan muodostavat pienemmän

yleisopetusryhmän. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on tukea oppilasta toisen asteen koulutukseen siirtymisessä sekä antaa valmiudet selviytyä jatko-opiskeluissa.

Jokaiselle JOPO-oppilaalle laaditaan yksilöllinen oppimissuunnitelma, johon kirjaetaan lähtötaso, tavoitteet ja opetusjärjestelyt. Suunnitelmaa ovat tekemässä oppilas, ja häntä opettavia opettajia sekä oppilaan huoltaja. Suunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttamista seurataan lukuvuoden aikana, ja oppilaan kanssa käydään yksilökeskusteluja säännöllisesti.

Opetuksessa pyritään hyödyntämään monipuolisia ja toiminnallisia työtapoja mahdollisuuksien mukaan. JOPO-toiminnassa keskeisenä arvona pidetään yksilöllistä ja elämäntilanteet huomioivaa suhtautumista oppilaaseen. JOPO-oppilas saa lisätukea koulun arjessa mm. opettajien tiiviin yhteistyön, kahden luokanohjaajan ja luokan oman nuoriso-ohjaajan avulla. JOPO-luokan oppilaiden huoltajien kanssa on myös tiivistä yhteistyötä. Nuoriso-ohjaaja järjestää säännöllisesti vanhempainryhmäkokouksia yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa.

Työpaikkaopiskelujaksoja on lukuvuoden aikana 2 - 3 kertaa. Yhden jakson pituus on kaksi viikkoa, mutta yhden päivän viikosta oppilaat ovat koulussa lukujärjestyksen mukaisesti. Tällöin oppilaiden kanssa voidaan vaihtaa työpaikkajakson kuulumisia ja kontakti koulutyöhön säilyy. Oppilaat saavat normaalisti koulusta työpaikkaopiskelujaksoille oppimistehtäviä, jotka liittyvät oppiaineisiin ja työpaikkaan. Näiden TYPO-tehtävien tekeminen on arviointiperuste samalla tavalla kuin esimerkiksi oppiaineesta pidettävät kokeet. Koulun yhteyshenkilö yrityksiin päin on luokan nuoriso-ohjaaja, joka käy seuraamassa työpaikkaopiskeluja paikan päällä ja on mukana jakson lopulla pidettävissä arviointipalaverissa. Työpaikkaopiskelussa tavoitteena on, että oppilas oppii osin samoja asioita kuin koulussa, mutta eri tavoin ja tekemällä itse. Toisaalta työpaikkaopiskelu tarjoaa JOPO-oppilaalle mahdollisuuden oppia paljon sellaisia asioita, joita ei koulussa pysty normaalisti oppimaan.

06 TOIMINTAMALLIN SUOSITUKSET

Toimintamallin linjausten huomioiminen toimijoiden omissa organisaatioissa

Toimintamalli huomioidaan koulujen opetussuunnitelmissa ja koulun kulttuurissa. Jokainen toimijataho vie osaltaan eteenpäin toimintamallin linjauksia ja kannustaa noudattamaan niitä. Rehtori vastaa koulun kulttuurin johtamisesta ja kaikki opettajat kulttuurin kehittämisestä.

Koulujen yrittäjyyskäytänteiden laatiminen ja päivitys

Koulujen yrittäjyyskäytännöt on kirjattu ja ne löytyvät koulutoimen sivustolta. Yläkouluille on perustettu ”yrittäjyyskasvatustiimi” ja niistä on tullut pysyvä käytäntö. Perusopetukseen on nimetty yrittäjyyskasvatuskoordinaattori. Lisäksi yläkouluilla on yrittäjyyskasvatusvastaava, joka pitää huolen koulun johdon kanssa siitä, että yrittäjyyskäytänteitä päivitetään tarvittaessa.

Toimijoiden välinen yhteistyö

Seinäjoen Yrittäjyyskasvatusfoorumi

Foorumi kokoaa yhteen eri kouluasteiden opetushenkilöstöä ja johtoa, elinkeino- ja sivistystoimen viranhaltijoita sekä yrittäjiä ja työelämän edustajia keskustelemaan yrittäjämäisen toimintatavan vahvistamisesta ja koulu-yritysyhteistyöstä. Työryhmä kokoontuu n. 3 - 4 kertaa vuodessa. Asuntomessut 2016 –organisaation kanssa on tehty yhteistyötä.

E-P:n Yrittäjät

E-P:n Yrittäjät kannustavat toimialueensa paikallisyhdistyksiä tekemään yhteistyötä koulujen kanssa. Jokaisella koululla on ns. kumppanuustaho/”yrityskummi”, joka voi olla esim. yrittäjä tai jokin muu tahon, esim. seurakunta, SPR, 4H, Unicef, YES-keskus, TAT tai vaikkapa oppilaan vanhempi. Kumppanuus voi olla määräaikainen ja tarpeen tullen vaihtuva.

Yläkouluilla yrittäjyyskasvatustiimi ja koulun yrittäjyyskasvatusvastaava suunnittelevat yhdessä kumppanuustahon kanssa yhteistyötä. Oppilaitosten välillä on yhteistyötä ja kansainvälistymisen näkökulma huomioidaan.

Kaikki tahot sitoutuvat noudattamaan toimintamalliin kirjattuja asioita. Yrityskasvatusvastaavat/rehtorit vievät viestiä oman koulun opettajille ja henkilökunnalle siitä, mitä toimintamalliin on kirjattu ja mihin se oppilaitoksia ja opettajia sitouttaa. Sivistystoimi ja koulun rehtorit vastaavat siitä, että opettajat saavat tiedon toimintamalliin kirjatusta asioista ja ohjaavat opettajia toimimaan toimintamallin linjauksia noudattaen.

Yrittäjyyskasvatuksen toteuttaminen arkitoiminnoissa

Eri organisaatiot toteuttavat toimintamalliin kirjattuja asioita omissa arkitoiminnoissaan sekä työ- ja toimintaympäristössään. Koulujen yrittäjyysvastaavat selvittävät yrittäjyyskasvatustiimien kokoonpanon vuosittain ja tiedottavat kokoonpanosta yrittäjyyskasvatuskoordinaattoria. Yrittäjyyskasvatusvastaavat ja rehtorit vastaavat koulun ja yrityselämän välisestä yhteistyöstä ja sen toimivuudesta yhdessä opettajien kanssa. Koulut ja kumppanuustahot sopivat keskenään ”mallin” yhteistyökuvioista. ”Yritys-

kummi” kertoo koululle joko suullisesti tai kirjallisesti mitä yrityskummitoiminta on. Koulu vastaavasti tiedottaa yrityskummille siitä, mitä se odottaa kumppanuudelta ja mitä esim. kumppanuustaho voi saada koululta.

E-P:n yrittäjät pyrkivät kutsumaan yrittäjyyskasvatusvastaavia/-tiimejä ajankohtaispäivään. Hyvien käytäntöjä jaetaan eri oppiaineiden kesken.

Opetustoimessa huomioitavia asioita

- ▶ opetuksessa tarvittavat resurssit
- ▶ koulujen ja opettajien kouluttautumistarve
- ▶ eri koulujen yrittäjyyskasvatusvastaavien yhteisten tapaamisten mahdollistaminen koulupäivän aikana
- ▶ osallistuminen mahdollisuuksien mukaan yrittäjyyskasvatusta tukeviin hankkeisiin ja uusien, innovatiivisten oppimisympäristöjen kehittäminen

Yrittäjyyskasvatuksen tuloksellisuuden arviointi ja seuranta

- ▶ Yrittäjyyskasvatuksen toteutumista omassa opetuksessa on voinut ohjata, seurata ja itsearvioida yrittäjyyskasvatuksen mittariston avulla lokakuusta 2011 alkaen. www.lut.fi/koke/mittaristo
- ▶ Toimintamallin toimeenpanon arviointi ja seuranta järjestetään osana perusopetuksen arviointijärjestelmää. Tavoitteena on esittää arvio siitä, miten edellä esitetyt yrittäjyyden toimintamallin tavoitteet ja yllä esitetyt toimeenpanoon liittyvät suositukset ovat toteutuneet. Arviointi mahdollistaa kehittymisen jatkossa.

07 KEHITTÄMISAJATUKSIA | IDEAPANKKI

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakkointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta. (OPS 2016.)

Yrittäjähenkä tarvitaan lisää. Jokaisella on oikeus yrittäjyyskasvatukseen. Yleiseksi kehittämisajatuksiksi voisi asettaa myönteisten yrittäjyysasenteiden kehittämisen tukemisen ja yrittävyyteen kasvamisen. Yrittäjyyskasvatus aallon harjalla -selvityksessä todetaan: ”Opettajat tarvitsevat kannustusta ja rohkaisua yrittäjyyskasvatuksen toiminnallisen luonteen omaksumisessa ja mahdollisesti uusien toimintatapojen käyttöön-otossa.”

Opettajan ammattitaito ei ole kerralla hankittu vaan opettajan on jatkuvasti kehitettävä taitojaan ja vastattava muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin. Opettajan koulutuksen tehtävä on jatkossa korostaa ja ohjata opettajia jatkuvaan oppimiseen sekä muutosten kohtaamiseen. On siis kyse koko opettajuuden muuttumisesta.

Tulevaisuudessa opiskelun ja oppimisen tavoitteena ei ole enää niinkään laajojen tietomäärien tai teorioiden varastointi muistiin, vaan ymmärtämiseen pohjautuva oman näkemyksen muodostaminen ja jatkuva uuden tiedon luominen. Uusien innovaatioiden kehitys vaatii myös, että uskalletaan kokeilla ja hyväksytään myös mahdolliset epäonnistumiset.

Työelämään tutustumisjakson (TET) laajentaminen

- ▶ Oppilaat tekevät perinteisen TET-raportin lisäksi esim. yrittäjähaastattelun, yritysesitteen, järjestävät yritysmessut, nuoremmille oppilaille suunnatun ammatitietotapahtuman tai jonkin projektin TET -yrityksen kanssa. Lukiolaiset voisivat tehdä tietopakettin yläasteelle: *Miten yhteiskunnassa voi toimia? Mitä tulee ottaa huomioon työpaikan haussa ja työharjoittelussa? Hyvän käytöksen opas. Verkkokurssina työelämän taidot (vaikka 100 opiskelijalle) joku liike-elämän guru esim. kertomassa Ajoitetaan kurssi siihen, kun ollaan esim. lähdössä TETiin.*

Yrittäjä/guru voi pitää ”esittelyn” esim. omalta työpaikaltaan päätteen äärestä.

- ▶ Aineryhmittäinen työskentely – tehdään oma manuaali eri aineryhmien avuksi.
- ▶ Tiimityön vahvistaminen – oppilaiden opetus tapahtuu samanaikaisesti yhdessä yrittäjän tai toisen opettajan kanssa, -oppilaat tekevät ”perinteisen kokeen” esim. parityönä.
- ▶ Yrittäjyysmyönteisyyttä voisi lisätä kouluissa jakamalla yrittävyydiplomit yms. palautteiden avulla. Voisi järjestää esim. Yritteliäin luokka -kilpailun.
- ▶ E-P:n yrittäjät pyrkivät kutsumaan NY-yrityksiä yhteiseen tilaisuuteen, jossa esittelisivät esim. toimintaansa tai vastaavasti kutsua esimerkiksi jonkun NY-yrityksen kertomaan nuorten näkemyksiä yrittäjyydestä ja yleensäkin nuorten elämästä.
- ▶ EP:n Yrittäjien paikallisyhdistykset pyrkivät kutsumaan kerran vuodessa oppilaitosten yrittäjyyskasvatuksesta vastaavia tiimejä ajankohtaispäivään.
- ▶ Veso-päivä
- ▶ Opettajat selvittävät esim. opsista vastausta kysymykseen:

”Mitä valmiuksia oppiaineesi antaa työelämää ja yrittäjyyttä varten?”

- ▶ Koululla oppilaat voisivat laatimia esim. ”myyntiesitteitä” itsestään tai koulustaan. Esitteen voisi toimittaa ”yrityskummille”. Tämä toimii motivoin

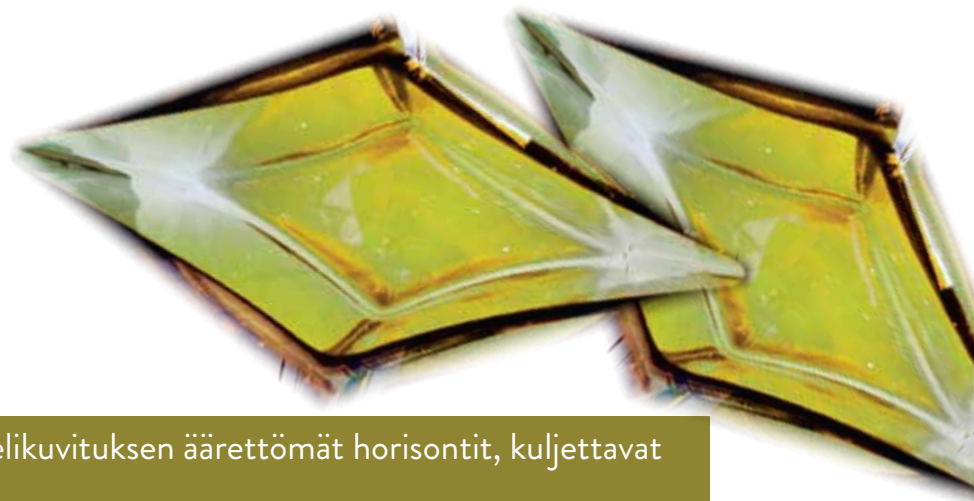
tikeinona oppijan kannustamiseen esim. terveeseen itsearviointiin ja vahvuuksien löytämiseen.

- ▶ Yrittäjäkummi kutsutaan vanhempainneuvostoon (mitä yrittäjä voi hyötyä - luo yhteistyöverkostoa, asiakasverkostoa) määräaikaisena.
- ▶ Oppilaitoksen tulee toimia siten, että koulun yritysysteisty toteutuu. Yhteistyö voisi olla näkyvillä esim. koulun infojärjestelmässä. Opettajien olisi hyvä jalkautua myös elinkeinoelämän pariin eli olisi osallistuttava esim. elinkeinoelämän tilaisuuksiin.
- ▶ Oppilailla tulee olla mahdollisuus koulun opetussuunnitelmassa sovitulla tavalla suorittaa jokin jakso/aine vaihtoehtoisella tavalla kuin perinteinen luokkaopetus ja koe. Vaihtoehtona voisi olla konkreettinen tekeminen, joka korostaisi yrittäjämäistä toimintatapaa.
- ▶ Vakiinnutetaan yrittäjyyskasvatusfoorumi, jossa yrittäjien ja koulujen välistä yhteistyötä ylläpidetään ja jatketaan säännöllisesti.

<http://yret.sedu.fi>

Jatkossa on ylläpidettävä jatkuvaa eri tahojen välistä keskustelua yrittäjyyskasvatuksesta. Henkilösidonnoisuuksista on pyrittävä laajempaan vastuunjakoon. Koulujen verkostoitumista keskenään ja yrittäjien kanssa on jatkossa entisestään kehitettävä.

Kyseessä on pitkäjänteinen työ, mutta uudistukset näkyvät kyllä vähitellen. Uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön vuonna 2016. Katse on siis suunnattava tulevaisuuteen ja pohdittava, millaisia valmiuksia tarvitaan. Jokainen oppija tarvitsee koulusta evääksi paitsi vahvan yleissivistyksen, myös ennen kaikkea uskoa itseensä ja omiin kykyihinsä, sellaisen oppimisen ilon ja motivaation, joka kantaa läpi elämän.

“Tarvitsemme siipiä. Ne näyttävät meille mielikuvituksen äärettömät horisontit, kuljettavat meidät kaukaisille seuduille ja kannattelevat meidät kohti unelmiamme. Siipien ansiosta pääsemme toisten ihmisten juurille ja pystymme oppimaan heiltä.”

Paolo Coelho

08 LOPUKSI

Tulevaisuuden ennustaminen on tärkeää myös yrittäjyyskasvatuksessa ja sen kehittämisessä. Vaaditaan sopeutumista mm. uudenlaisiin ongelmiin, erilaisiin oppijoihin, globaaleihin ongelmiin ja tuntemattomiin uhkisiin. Tarvitaan ennakkoluulotonta avarakatseisuutta ympärillä olevaan.

Uutta ei voi luoda tuntematta vanhaa ja ymmärtämättä juuriaan tai historiaansa. Nykyisyydessä tai menneessä on paljon hyvää. On huomioitava myös se, mitä jotkut ovat tehneet toisin ja mistä on uskallettu olla eri mieltä.

Koululaitoksen perimmäisen tehtävän lisäksi on otettava lapset ja nuoret huomioon yksilöinä ja hyväksyttävä heidän erilaisuutensa. Heidät on otettava yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi. Kun koulun käytännöt ovat oppijalähtöisiä, oppijan luontainen uteliaisuus ja oppimisen halu osoittautuvat sellaisiksi voimiksi, että oppiminenkin helpottuu ja tulee mielekkääksi.

Yrittäjyyskasvatuksen eteen vaaditaan toki työtä, uskoa ja voimaa, taistelua, keskustelua ja yhteistyötä. Mutta se onnistuu yhteisellä halulla opettajien, oppilaiden/opiskelijoiden ja elinkeinoelämän kanssa yhdessä.

Onnistuneita seikkailuja yrittäjyyskasvatuksen parissa!

